

5068
VINERI 20 APRILIE 2001 • ANUL LI NR. 16

FOAIA

FONDAT ÎN 1951 40 FOINTE

românească

SĂPTĂMÎNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

Nichifor Crainic

Unde sînt cei care nu mai sînt?

*Întrebat-am vîntul, zburătorul
Bidiviu pe care-aleargă norul
Către-albastre margini de pămînt:
Unde sînt cei care nu mai sînt?
Unde sînt cei care nu mai sînt?*

*Zis-a vîntul: Aripile lor
Mă doboară nevăzute-n zbor.*

*Întrebat-am luminata ciocîrlie,
Candelă ce leagănă-n tărie
Untdelemnul cîntecului sfînt:
Unde sînt cei care nu mai sînt?
Unde sînt cei care nu mai sînt?*

*Zis-a ciocîrlia: S-au ascuns
În lumina celui nepătruns.*

*Întrebat-am bufnița cu ochiul sferic,
Oarba care vede-n întuneric
Tainele necuprinse de cuvînt:
Unde sînt cei care nu mai sînt?
Unde sînt cei care nu mai sînt?*

*Zis-a bufnița: Cînd va cădea
Marele-ntuneric, vei vedea.*

CALENDAR ORTODOX

23 aprilie, luni – (†) Sf. Mare Mc. Gheorghe, purtătorul de biruință și făcătorul de minuni; Sf. Mc. Valerie.
24 aprilie, marți – † Sf. Mc. Sava Stratilat; Cuv. Elisabeta; Sf. Mc. Pasiecrat și Valentin; † Sf. Ierarhi Ilie Iorest și Sava, mitropoliții Transilvaniei; Iosif Mărturisitorul din Maramureș.
25 aprilie, miercuri – Sf. Ap. și Ev. Marcu; Sf. Muceniță Nichi.
26 aprilie, joi – Sf. Sfințit Mc. Vasile, episcopul Amasiei; Sf. Glafira.
27 aprilie, vineri – Sf. Sfințit Mc. Simeon, ruda Domnului; Cuv. Ioan Mărturisitorul.
28 aprilie, sâmbătă – Sf. Ap. Iason și Sosipatru; Sf. Mc. Maxim, Dada și Cvintilian.
29 aprilie, duminică – Sf. 9 Mucenici din Cizic; Cuv. Memnon, făcătorul de minuni. Duminica a III-a după Paști (a Mironosiștelor).

AGENDĂ

23 aprilie

1400 – *Alexandru cel Bun* urcă, cu ajutorul lui Mircea cel Bătrîn, pe tronul Moldovei. Domnia acestuia este una dintre cele mai lungi din istoria țării (pînă în ianuarie 1432).

1616 – a murit *William Shakespeare*, dramaturg și poet englez.

1616 – a murit scriitorul spaniol *Miguel de Cervantes Saavedra*.

1937 – s-a născut *Lucian Magdu*, poet și regizor român din Ungaria.

24 aprilie

1731 – a murit scriitorul englez *Daniel Defoe*.

1911 – se naște, la Cîmpina, poetul *Eugen Jebeleanu*.

25 aprilie

1920 – s-a înființat, la Cluj, primul institut speologic din lume.

26 aprilie

1922 – s-a născut *Ștefan Augustin Doinaș*, poet, eseist și traducător, membru al Academiei Române.

27 aprilie

1521 – a murit *Fernando de Magellan*, navigator și explorator portughez.

1791 – s-a născut *Samuel Morse*, inventator american, care a realizat un aparat electromagnetic pentru telegrafie și alfabetul ce-i poartă numele.

1872 – moare, la București, *Ion Heliade Rădulescu*. Cîtor al culturii române moderne, I. H. Rădulescu aduce contribuții fundamentale la întemeierea învățămîntului în limba română, fondează Societatea literară, editează primul ziar românesc din Muntenia, prima revistă teatrală și revista literară *Curier de ambe sexe*, scrie una dintre primele gramatici moderne ale limbii române, militează pentru scrierea cu caractere latine și ortografia fonetică, demonstrează caracterul latin al limbii române.

28 aprilie

1391 – în Ardeal, în urma intensificării luptei țăranilor dependenți, se stabilește prin decret regal ca iobagii să se poată strămuta de pe o moșie pe alta dacă și-au plătit datoriile.

29 aprilie

1918 – s-a stins din viață, la Iași, *Barbu Ștefănescu Delavrancea*, dramaturg, prozator, poet, orator și avocat, remarcabil gazetar, desenator și grafician.

1936 – s-a născut poetul *Gheorghe Tomozei*.

1936 – s-a născut dirijorul indian *Zubin Mehta*.

Foaia românească respectă ortografia română veche, dar în cazul contribuțiilor sosite din partea colaboratorilor, păstrează scrierea folosită de autor.

Pe copertă: Morminte românești în cimitirul din Orașul Mic Românesc din Giula (Foto: Vasile Gurzău)

Acord româno-maghiar privind muncitorii sezonieri în Ungaria

Guvernul român a adoptat acordul încheiat cu Ungaria în luna mai a anului trecut privind schimbul de muncitori sezonieri și practicanți. Bucureștiul a informat că într-un an calendaristic, 8.000 de muncitori sezonieri și 700 de practicanți pot primi de lucru în Ungaria.

Aprobarea acordurilor privind angajarea lucrătorilor sezonieri și schimbul de stagii este o măsură benefică ambelor țări. Pe șantierele de construcții și pe terenurile agricole, mai ales în perioada strîngerii recoltei, prezența cetățenilor români se simte încă din anul 1990. Sezonierii lucrau aproape în exclusivitate fără respectarea prevederilor legale privind plata impozitelor și taxelor, neavînd încheiate nici asigurări, fiind pri-

vați de asistență sanitară. Se știe din cazurile relatate de presă că mai ales micile șantiere de construcții, dar și cele mari de construire a unor centre comerciale sau fabrici au angajat cu precădere cetățeni români proveniți nu numai din Transilvania, dar și din Moldova, fără încheierea unor contracte de muncă legale. Perioada lucrată în Ungaria, în consecință nu a intrat în calculul vechimii de muncă, iar în caz de accidentare victima a fost urgent expedită dincolo de frontieră ca să nu mai rămînă martor pentru încălcarea normelor de protecție a muncii. În general, sezonierii provin din rîndul șomerilor din România, pentru care venitul realizat în Ungaria, cu 30-50% mai puțin ca în cazul sezonie-

rilor localnici, reprezenta pe lîngă ajutorul de șomaj o șansă pentru întreținerea familiei. Acordul stabilit de guvernele Ungariei și României va contribui, în mod sigur, la legalizarea unor activități pînă acum clandestine. Celălalt acord privind schimbul de stagii, de asemenea, clarifică și legalizează unele practici existente deja. Analistii din Ungaria sînt însă sceptici în privința cotei anuale de 8.000 de persoane, deoarece numărul cetățenilor români care lucrează în construcții și în agricultura ungară, prezentați în fața organelor de control uneori ca prieteni care au venit să lucreze numai în treacăt, este estimată la cîteva zeci de mii de suflete. (Rador)

Parastas la Budapesta în amintirea lui Emanuil Gojdu

Românii din capitala Ungariei își vor aminti și în această primăvară de marcanta personalitate a culturii românești, de *Emanuil Gojdu*. La Paștile Morților, la 22 aprilie 2001, la Capela ortodoxă română din Budapesta, Sfînta Liturghie și parastasul de pomenire va fi celebrat de *Marius Maghiaru*, protopopul parohiei din loc.

Capela românească din strada Holló nr. 8 se găsește în incinta uriașelor clădiri ale Curții Gojdu. Complexul a fost ridicat exact acum o sută de ani în centrul Budapestei de către Administrația Fundației Gojdu. Marele mecenat al culturii românești, decedat în 1870, a lăsat urmașilor întreaga sa avere în scopul sprijinirii tinerilor studioși de religie grec-orientală din Ungaria și Ardeal. Fundația a funcționat pînă în 1920. Curtea Gojdu a fost confiscată de statul maghiar în 1952. Biserica Ortodoxă Română din Ungaria a primit aici, în 1992, dreptul de proprietate la 950 de m² și o

despăgubire de 43 de milioane de forinți, banii fiind investiți pentru construirea episcopiei din Giula. În prezent, clădirea capelei, precum și blocurile Curții Gojdu se află în ruine. Autogovernarea sectorului VII al Budapestei, unde se află casele Gojdu, ce cuprinde Capela lăsată în posesia Bisericii Ortodoxe Române, a vîndut recent unei firme străine întregul complex din jur, primind promisiunea că pînă la finele anului 2002 va fi renovată Curtea.

La 22 aprilie 2001, de Paștile Morților, la parastasul Gojdu din Capela Ortodoxă Română din Budapesta va cînta Corul „Emil Monția” din Arad, condus de maestrul *Gheorghe Flueraș*. La mormintele Familiei Gojdu din Cimitirul Kerepesi, românii din capitala Ungariei vor depune coroane de flori, cîstind amintirea personalităților de seamă ale culturii românești care își dorm acolo somnul de veci.

Șt. Frățean

„Conviețuirea” – pentru cauza limbii române

În aceste zile a apărut un nou număr – dublu, 2-4, 2000 – al revistei românilor din Seghedin. Ajunsă în anul 4 de apariție, revista se dovedește la fel de bogată, multilaterală ca la momentul lansării. Actualul număr publică studii, articole, recenzii din domeniul literaturii, al folclorului, al evocării. Dintre autori, nume de referință care garantează înalta substanță de conținut. Scrisă, la fel ca pînă acum, în limba română și maghiară, revista poate conta în acest fel pe cititori de ambele limbi.

În loc de postfață, pe coperta III se poate citi:

În ianuarie 2001, FOAIA românească, săptămînal al românilor din Ungaria, a aniversat o jumătate de veac. În dar, revista CONVIEȚUIREA solidară cu toți aceia care apără cauza limbii române, oferă gazetarilor din Ungaria un gînd eminescian: „Fericită nația care prin faptele și lucrările sale răspunde nimerit la aceste vitale întrebări: Cine sînt? Unde mă găsesc? Ce trebuie să fac?”

Revista poate fi procurată la Catedra de Limbă și Literatură Română a Universității din Seghedin.

Vasile Bihari (1940-2001)

Marți, după-masă, la 17 aprilie, la ora 14.00, mulți foști colegi, prieteni și cunoscuți l-au însoțit pe ultimul său drum, din cimitirul mare românesc din Giula, pe Vasile Bihari, fostul director general al Fabricii de zahăr din Mezöhegyes. Ca absolvent al Liceului românesc „N. Bălcescu”, promoția 1959, Vasile Bihari a fost o personalitate de seamă prin pregătirea sa, prin omenia și generozitatea sa sufletească, de care s-a mîndrit școala și întreaga comunitate românească.

Prin moartea sa neașteptată, românii din Ungaria au suferit o veritabilă pierdere.

Fie-i țărîna ușoară și odihna veșnică, asemenea pomenirii sale!

Foaia românească
pe Internet

www.foaia.com

Decizii și noi posibilități de sprijin la Fundația Publică pentru Minorități

În caz că Curatoriul Fundației Publice pentru Minorități va accepta propunerea comisiei de lucru, cercetătorii români se pot aștepta la o subvenție-record. Fundația va avea în săptămîna ce vine ședință plenară. La 26 aprilie se va decide, la Budapesta, despre concursurile înaintate în 7 categorii. Pentru munca de pregătire a deciziilor Curatoriului, ATRU a delegat-o pe cercetătoarea dr. Maria Berényi, la ședința plenară a Fundației avînd dreptul de vot curatorul Gheorghe Marc din Giula. La 27 aprilie se încheie o nouă rundă a concursurilor. Pînă la această dată trebuie înaintate concursurile pentru obținerea subvențiilor în categoria programelor culturale planificate pentru perioada 1 august 2001 și 28 februarie 2002.

Curatoriul Fundației va aprecia în cadrul plenarei din 26 aprilie concursurile depuse cu scopul obținerii sprijinului bănesc pentru munca de cercetare. În cele trei categorii ale domeniului au fost înaintate 19 proiecte românești. Acum un an au primit sprijin 15 concursuri.

După toate probabilitățile, sînt mult așteptate și deciziile privitoare la subvențiile acordate pentru organizarea taberelor de copii. Instituțiile și organizațiile românești au înaintat în această categorie 19 concursuri, cu un an mai devreme au primit sprijin 11 proiecte.

O categorie specială s-a creat pentru subvenționarea programelor locale în limba minorităților la radio și tv-cablu. Acum au fost înaintate în acest domeniu 5 concursuri românești, cu un an în urmă a primit sprijin un singur program din acest domeniu.

La 26 aprilie se va decide și despre sprijinirea organizării cursurilor de perfecționare pentru activiști culturali, pentru deputații în autoguvernamintele minorităților. Români au depuse aici 4 concursuri, în 2000 fiind sprijinite 3 proiecte românești.

Se vor discuta la plenara din 26 aprilie a Fundației și acele concursuri din categoria „păstrarea tradițiilor, programe culturale”, care au fost refuzate acum o lună pe motivul că nu au ajuns banii pentru sprijinirea lor. Între timp s-au găsit fonduri disponibile. Este vorba de subven-

ționarea programelor culturale planificate între 19 martie și 31 iulie 2001. În această categorie românii au înaintat în primăvară 56 de dosare de concurs, dintre care, la precedentă ședință a curatorului, au primit sprijin 32 de proiecte, obținînd în total 4,65 de milioane de forinți. La ședința din săptămîna viitoare se va definitiva și soarta celor 24 de concursuri românești refuzate în prima rundă.

La 27 aprilie 2001 se încheie perioada în care se mai pot înainta concursurile pentru sprijinirea financiară de către Fundație a programelor culturale planificate pentru următoarea etapă, 1 august 2001 și 28 februarie 2002. Pot fi depuse concursuri pentru subvenționarea programelor în domeniul relațiilor cu țara-mamă, pentru sprijinirea activităților culturale ale asociațiilor, comunităților minorităților, pentru finanțarea cursurilor de limbă, pentru organizarea serbarilor festive, aniversări, dar și pentru renovarea monumentelor memoriale, așezarea tablelor comemorative, organizarea festivităților cu acest prilej. Suma maximă care poate fi obținută pentru realizarea unui singur proiect este de 500 de mii de forinți. Deciziile asupra acestor concursuri se vor aduce la finele lunii mai, anul curent. Dosarele de concurs pot fi înaintate numai pe baza unor formulare. Aceste documente pot fi solicitate și de la Redacția Foi românești.

-ștf-

Festival de carte la Budapesta

În perioada 26-29 aprilie se organizează, în Budapesta, Festivalul Internațional de Carte, la care participă pentru a șaptea oară și Biblioteca Națională de Limbi Străine.

Aceasta, ca bibliotecă specializată și pe problemele naționalităților, va aranja o expoziție din cărțile, manualele, publicațiile celor 13 minorități din țara noastră. Standul P-33 nu numai va prezenta revistele, cărțile, casete minorităților, ci le va și pune în vânzare sau

va înregistra comenzile publicului. În cadrul festivalului, care va avea loc la Centrul de Congrese din Budapesta, în ziua de 27 aprilie se va ține un program cultural-literar al naționalităților, în cadrul căruia – la această ediție – se va prezenta minoritatea croată și slovacă. Reamintim că obiceiurile și cultura minorității române din Ungaria au fost prezentate la ediția din anul trecut a Festivalului Internațional de Carte din Budapesta.

- va -

Un sfert de veac de „Tradiții românești...”

Acum 25 de ani, în îngrijirea Societății Etnografice Maghiare au apărut primele volume editate în serie despre etnografia naționalităților din Ungaria. Au apărut volumele care s-au ocupat și se ocupă cu tradițiile germanilor, slovacilor, croaților, sîrbilor, slovenilor și ale românilor. Cercetătoarea și etnografa Emilia Martin Nagy a colaborat activ la redactarea volumelor în limba română „Din tradițiile populare ale românilor din Ungaria”.

– Care au fost împrejurările apariției acestor volume? La începuturi, cine au fost colaboratorii, care au fost temele principale?

– În 1975 a apărut, alături de volumele germanilor, slovacilor, sîrbo-croaților, și publicația românească, care s-a numit „Din tradițiile populare ale românilor din Ungaria”. Printre primii autori s-au aflat mai cu seamă specialiști unguri, printre care singurul nume românesc a fost cel al lui Alexandru Hoțopan, primul redactor al acestui serial. În ceea ce privește conținutul publicațiilor, în primii ani am avut foarte mult de lucru cu traduceri, pentru că materiile erau scrise în ungurește. Domeniile principale au fost legate de folclor și numai pe la sfîrșitul anilor '80, cînd au început colaborarea mai mulți tineri autori români din Ungaria, au început să apară unele studii legate de cultura materială, și spirituală: poveștile, proverbele, zicătorile, creațiile și obiceiurile populare, medicina populară, îmbrăcămintea românilor din Ungaria, creșterea animalelor, textilele și țesutul... S-a scris mai mult despre comunitățile românești din județele Bihor și Csongrád, ne mai vorbind despre regiunea Nyírség, pentru că aici procesul de asimilare este mult mai înaintat.

– Recent a apărut un volum jubiliar 1975-2000. A fost lung acest drum?

– În acești 25 de ani au apărut 13 numere din serial. Sînt numai 13, fiindcă nu avem prea mulți cercetători români, deci nu ne putem angaja ca în fiecare an să publicăm o astfel de culegere amplă. În acest volum jubiliar apare deja și o scriere a unei cercetătoare din România. Doamna dr. Narcisa Știucă a prelucrat strîgăturile de nuntă și contextul lor ritual, ceremonial. Această lucrare a întocmit-o pe baza culegerilor de strîgături efectuate prin anii '70, de către Alexandru Hoțopan, Ioan Ruja și Gheorghe Martin. În volum apare și lucrarea Mariei Gurzdu Czegledi, despre manifestările și creațiile populare specifice tinerilor căsătoriți.

din Ungaria, Uniunea Culturală și Institutul de Cercetări, respectiv Comunitatea Cercetătorilor și Creatorilor Români. Prin aceste instituții volumele pot să ajungă la toți cei interesați, atît în școli, la studenți, cit și la oamenii de rînd. Dat fiind

Familia țăranelui Ioan Anca din Giula, în anul 1914 (sursa: „Din tradițiile...”, 2000)

Eu am încercat o temă destul de delicată și anume „Blestemul, ocară, înjurătura în comunitatea românească din Micherechi”.

– O publicație are valoare atunci dacă este răspîndită printre cititori. Rezultatele cercetărilor ar fi bine să ajungă în casa oamenilor din comunitățile românești, la școli. Cum se rezolvă această problemă?

– Difuzarea constituie într-adevăr o problemă, fiindcă este vorba despre 13 numere ale revistei, care stau în depozitul Societății Etnografice Maghiare. Răspîndirea se face printr-o singură bibliotecă din Budapesta. În anul acesta am încercat să rezolvăm această problemă în așa fel, ca unele instituții românești să cumpere volumele acestea. Așadar a cumpărat Autogovernarea pe Țară a Românilor

că aceste tradiții, obiceiuri nu mai sînt vii, cele mai multe există numai în amintirea oamenilor. Astfel, studenții, elevii numai și numai din aceste publicații pot să cunoască tradițiile vechi și tot ceea ce a fost viața de odinioară. Sînt încă foarte multe domenii și localități necercetate, deși se pare că despre tot s-a scris. Dacă ne gîndim numai la mîncărurile românești, la obiceiurile, credințele legate de aceste mîncăruri, amenajarea bucătăriei din trecut... Acuma sîntem în ultima fază cînd putem recupera o parte încă din aceste valori ale trecutului și noi nu avem altă datorie, decît să o facem. Ne-am gîndit ca aceste valori ale strămoșilor noștri măcar în formă scrisă să se păstreze și să se răspîndească printre tineri. Monica Rocsin

Coruri românești din Ungaria și România se vor întîlni la Giula

Corul mixt „Pro musica” din Giula, împreună cu Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria organizează cea de-a V-a ediție a Festivalului Coral Internațional „Viva la musica”. Manifestarea va avea loc sîmbătă, la 21 aprilie 2001, la ora 15.00, în Sala de Spectacole a Centrului Cultural Românesc din Giula. Corurile românești din Ungaria, întregite cu formații din România, se întrunesc anual în cadrul unui festival la Giula, care într-un an are un caracter de muzică sacră, iar în celălalt de artă corală laică. Conform informațiilor primite de la organizatori, în

anul acesta vor evolua 9 grupuri corale, din care 4 activează în Ungaria, iar 5 vor sosi din România. Cei care sîmbătă după-masă vor alege acest program artistic, vor putea urmări concertul oferit de următoarele formațiuni corale: Corul „Viva la musica” din Chitighaz, Corul mixt din Apateu, Corul de femei din Bătania, Corul „Pro musica” din Giula, Corul „Camerata Felix” din Oradea, Corul „Emil Montîia” din Arad, Corul „Doina” din Hunedoara, Corul „Orfeu” de la Curtea de Argeș și Corul mixt din Beiuș.

Șt. C.

Manifestare românească la Bătania

Autogovernarea Minoritară Română din Bătania, împreună cu Parohia Ortodoxă Română și Primăria orașului, organizează la 28 aprilie 2001 o zi închinată culturii românești. Cu această ocazie se vor serba: împlinirea a 10 ani de la numirea primului preot misionar ortodox român, 10 ani de la deschiderea oficială a punctului de trecere a frontierei Turnu-Bătania, hramul bisericii „Sfântul Gheorghe” și Ziua Culturală a românilor din Bătania.

Conform programului anunțat de organizatori,

aceștia vor primi oaspeții la Clubul Românesc din Bătania între orele 15.00–16.00. Cu începere de la ora 16.00 va fi săvârșit un Te Deum de episcopii Timotei al Aradului și Sofronie al Giulei. Manifestarea va continua seara, la ora 19.00, cu un program oferit de formații culturale locale în Casa de Cultură József Attila. De la ora 20.00, va susține un recital de muzică populară Formația Artistică „Rapsozii Zărandului” din Arad. Ziua se va încheia cu un bal românesc.

Șt. C.

Nu s-a renunțat la obligativitatea dezinfecării autovehiculelor

Guvernul român a modificat reglementarea privind dezinfecarea autovehiculelor la intrarea în țară, însă nu se renunță la obligativitatea dezinfecării. Cabinetul de la București a însărcinat consiliile județene cu acțiunea de dezinfecare în vederea prevenirii epidemiilor. Operația de dezinfecare era făcută pînă în prezent de firme private, iar

persoanele care intrau în România reclamau abuzuri. Organele de stat sanitar-ветеринаре din România au confirmat faptul că la punctele de trecere a frontierei, sub pretextul aplicării reglementărilor cu privire la prevenirea epidemiilor, taxele de dezinfecare erau fixate în mod arbitrar, iar sumele colectate nu erau contabilizate în totalitate. (Rador)

Interese comune româno-maghiaro-sârbe

În ziua de 5 aprilie, la Timișoara, s-a organizat „Forumul internațional de afaceri – Ungaria-România-Iugoslavia – Gîndește global, acționează local”, reunind oameni de afaceri din cele trei țări. Obiectivele acestui parteneriat au fost stabilirea unor contacte de afaceri, dezvoltarea mediului economic din cele trei țări, creșterea schimburilor comerciale și atragerea de investiții străine în România, dar și facilitarea pătrunderii capitalului românesc în străinătate. Din Ungaria au participat reprezentanți ai camerelor de comerț județene din Csongrád și Bichiș.

Ion Iliescu despre efectele legii statutului

În opinia șefului român de stat Ion Iliescu, în legea statutului privind maghiarii de dincolo de frontiere, Ungaria trebuie să procedeze circumspect și este de dorit să se consulte și cu țările vecine. – informează agenția MTI.

În cadrul unei dezbateri politice, transmise de TVR1, Iliescu a subliniat că legea aflată în curs de elaborare în Ungaria aduce atingerea cetățenilor din țările învecinate. „Ar fi fost de așteptat din partea Ungariei să se fi consultat cu țările învecinate, așa cum a ridicat aceas-

tă chestiune, cu prilejul recente sale vizite la Budapesta, și ministrul român de externe, Mircea Geoană” – a apreciat președintele României. În opinia sa, în legătură cu această lege „trebuie să se țină seama de anumite consecințe pe care le va avea o atitudine discriminatorie la adresa cetățenilor români”. Ion Iliescu a precizat că ungurii din România, fie că sînt sau nu membri ai UDMR, sînt în primul rînd cetățeni români. Anumite elemente formulate în legea statutului pot crea situații neplăcute și ce-

Impresii despre o vizită

Am aflat din presa din România că în cursul tratativelor de la Budapesta, ministrul Mircea Geoană, șeful diplomației române a manifestat o atitudine fermă, mai hotărîită, față de partenerii săi unguri. În titlul relatării sale de la București, corespondentul cotidianului Magyar Hírlap pomeneste chiar despre o politică externă română agresivă. Nu intru în analiza termenului. N-am fost prezent la tratative, dar pot să-mi dau seama că folosirea unui asemenea calificativ e o chestiune de conștiință a corespondentului respectiv. Îi cunosc corespondențele, care numai rareori dovedesc bunăvoință și spirit constructiv.

Am fost însă de față la convorbirea pe care ministrul Geoană a avut-o, cred din bunăvoința domnului Petru Cordoș, ambasadorului României la Budapesta, cu reprezentanții de seamă ai românilor din Ungaria. În afară de faptul că m-am simțit extrem de onorat, ușor am putut constata tocmai contrariul: ministrul de externe al României a folosit un ton amical și realist, ne-a adresat un înșuflețit îndemn, chiar „provocare” de a ne deschide și de a ne pronunța sincer în privința doleanțelor, a pretențiilor noastre nutrite față de țara-mamă, în privința problemelor noastre, cu situația și preocupările, cu problemele legate de existența noastră de minoritate națională din Ungaria.

Ceea ce a fost surprinzător și deosebit: că guvernul

de la București ține cont de noi, și urmînd lăudabila intenție de a atrage românii de peste hotare de țara-mamă. Cunoscînd situația din trecut, consider că odată cu schimbarea de regim au intrat într-o fază nouă nu numai legăturile bilaterale ale României cu țările vecine, ci și relațiile româno-române.

Am convingerea că acest nou curs poate numai și numai să încurajeze organele competente ale Ungariei de a ieși din impasibilitate, în a trece la măsuri concrete, de ex. modificarea Constituției, a legii electorale, a legii privind drepturile minorităților naționale, adoptarea unei legi antidiscriminative etc. Toate acestea ar servi îmbunătățirii situației și rezolvării problemelor noastre fundamentale care ar putea să ducă pînă la soluționarea reprezentării naționalităților în Parlament, la întărirea și înzestrarea cu competențe reale ale autoguvernărilor minoritare. La fel, ar duce la acordarea de fonduri bugetare mai mari și efective pentru a putea subvenționa, (și nu închide) școli, centre culturale, instituții destinate păstrării patrimoniului cultural, pentru dezvoltarea învățămîntului în limba maternă, pentru traducerea în viață a egalității în drepturi, în toate domeniile vieții și existenței noastre. Așa a fost pînă acum, și pesemne, așa va rămîne în continuare.

Am schițat numai cîteva din problemele, din ce în ce mai grave, legate de viața noastră minoritară. În afară de promisiuni și declarații solemne, mai ales cu ocazii festive, practic totul rămîne neschimbat. În țara aceasta nimeni nu face nimic! Cel mult – promite. Aiurea. Modificarea legilor amintite s-a promis în așa fel ca în ciclul nou principalele probleme să fie deja rezolvate. Știm însă de pe acum că totul rămîne cum a fost, naționalitățile urmînd să aștepte și în continuare. Mă întreb: pînă cînd această nepăsare, această tăragănană, situație în care posibilitățile noastre sînt nule?

E deci „ultima oră” pentru țara-mamă de a ne scoate din groapă, încă înainte de a ne prăbuși definitiv în

prăpastia necruțătoare a asimilației. În acest sens, am aflat cu bucurie și satisfacție de invitația pe care ne-a lansat-o guvernul român, prin ministrul Geoană, ca acești reprezentanți să facă o vizită în România, pentru a discuta deschis, cinstit, toate problemele cu care ne zbatem, dar mai degrabă modalitățile de rezolvare.

Mă preocupă de pe acum, ce am putea și ce ar trebui să facem. Aș avea cîteva idei.

a) În afară de tratatul de bază și pomînd de la principiile cuprinse în acest document, elaborarea unui tratat referitor la naționalitățile noastre, aducînd în prim plan aplicarea mecanismelor internaționale de control privind protecția și întrajutorarea lor, din partea ambelor țări.

b) Instalarea unui regim de colaborare concretă, pe baza identității țelurilor și a intereselor minorităților.

c) Înfiițarea unei comisii mixte interguvernamentale, cu un program de lucru concret, organizat și sistematic.

d) Includerea obligatorie a reprezentanților minoritari în toate tratativele bilaterale, în primul rînd la tratativele de ordin politic.

e) Instaurarea instituției conferinței la nivel înalt româno-român, în vederea permanentizării legăturilor libere și directe cu națiunea-mamă și includerea românilor de peste hotare în competența legii statului în vigoare.

Sînt convinși că în vederea instituționalizării, cu orice preț, a relațiilor României cu românii de peste hotare, și noi trebuie să facem tot posibilul, contribuind la stoparea unui proces distrugător și instalînd, în locul lui, păstrarea demnității minoritare; crearea cadrului juridic, legal și democratic al autoidentității. Toate acestea trebuie să intre în perspectiva unor relații strategice româno-ungare de parteneriat, posibilitatea cărora le-au deschis tratativele ministrului Mircea Geoană purtate la Budapesta.

Închei prin a insista și repeta: și pentru noi e ultima oră!

Al. Ardelean

Oaza de cultură românească din strada Izsó

Privesc invitațiile de la Centrul Cultural al României din Budapesta: teatru (de înalt nivel) expoziții (nu numai la sediu, ci și la galeriile Erlin și Fonó), spectacole folclorice (Balada din Botoșani, Sofia Vicoveanca), întâlniri ale scriitorilor români cu scriitori unguri (Göntz Árpád, Mircea Cărtărescu, Konrád György, Hankiss Elemér, Sorin Antohi, Molnár Gusztáv, Andrei Pleșu), aniversări (M. Eminescu), etc. Diversitate, cultură românească de cea mai bună calitate – atât de mult în atât de scurt timp.

Stînd la „un pahar de vin” (la Centru) mă gîndesc cu invidie la realizările doamnei directoare *Anamaria Pop*. De ce noi, românii din Budapesta, nu avem nici măcar un club unde să ne întîlnim, să organizăm spectacole și expoziții și multe altele, iar la sfîrșitul lor – la „un pahar de vorbă” – să ne cunoaștem? Să schimbăm idei, noi românii din Budapesta, cu alții, neromâni.

Poate astfel am recupera pe mulți pe care i-am pierdut pe parcursul timpului, iar pe alții, neromâni, i-am face să ne cunoască. Să cunoască cultura noastră și limba noastră.

Din păcate, nu facem nimic pentru un sediu comun, pentru că sîntem dezbinați, pentru că domină ura, invidia și exclusivismul, preferînd să se cheltuiască sume imense la unele agape prietenești.

Revenind la Centrul Cultural al României din Budapesta: nu putem decît să-i mulțumim din suflet doamnei *Anamaria Pop* pentru tot ce a făcut și va face pentru recunoașterea culturii românești în Ungaria.

Nu aș dori să închei aceste rînduri înainte de a-l cita – dintr-un număr mai vechi al revistei *NOI* – pe *Alexandru Țirle* din Budapesta: „*Oamenii trebuie să simtă nevoia de a se întîlni, de a se întruni ca români răsfirați prin Budapesta*”.

Mihai Cozma
Budapesta

Copiii pot începe pregătirile pentru

Concursul de povestire din Bichișciaba

Concursul de povestire, întîlnirea corurilor baptiste de naționalitate și problemele actuale ale parohiei ortodoxe din loc – acestea trei au fost cele mai importante teme ale ședinței din 11 aprilie a Autoguvernației Românești din Bichișciaba.

S-a fixat data organizării mult îndrăgitului concurs de povestire, la care an de an participă aproape 100 de copii din școlile noastre românești. Cea de-a șasea ediție a acestui concurs va avea loc la Casa de povești din Ciaba, în ziua de 19 mai. Condițiile sînt asemănătoare cu cele din anii trecuți, elevii vor fi grupați în patru categorii. Școlile au fost deja informate despre acest concurs – a declarat organizatorul *Gheorghe Gurzău*. *Eva Ruja Bányai* a accentuat că și în acest an se vor strădui să ofere copiilor citeva cadouri interesante și utile, cărți de povești și alte mici atenții.

În zilele de 28–29 aprilie se va organiza în reședința județului Bichiș întîlnirea corurilor baptiste de naționalitate, la care vor participa pe lîngă coriștii bisericii baptiste române din Chitig-

Clipe emoționante la concursul din anul trecut

haz și oaspeți din Nădlac (de unde va veni un cor mixt româno-slovac) și corul adunării „Speranța” din Arad. Președintele *Gheorghe Gros* ne-a informat că autoguvernația românească din Ciaba a fost implicată și în organizarea acestei manifestări, care – după așteptări – va mobiliza peste 1000 de oameni. La ședință am aflat că *Traian Cresta*, președintele Autoguvernației pe Țară a fost solicitat să fie președintele onorific al acestei întîlniri.

Legat de problemele actuale ale bisericii ortodoxe din Ciaba, episcopul *Mihai*

Bihari a atras atenția membrilor autoguvernației românești că casa parohială nici în acest moment nu este locuită, pentru că preotul *Teodor Marc* nu vrea să se mute de la *Giula* în orașul *Ciaba*, unde păstorește credincioșii ortodocși. Pentru că în contractul pe care l-am legat cu preotul nostru acum trei ani – spunea *Mihai Bihari* – figura că trebuie să se mute în această casă și să fie în permanență în mijlocul credincioșilor, meditam asupra desfacerii acestui contract, pentru că preotul nu s-a ținut de cuvînt. Domnul *Bihari* a propus ca această locuință să fie dată în chirie, dacă preotul nu vrea să se mute acolo, ca banii pe care i-ar obține în acest fel, să fie folosiți pentru lucrările de renovare – tot mai necesare – de la biserică. Ne-am putea închipui și un compromis între credincioși și preot – a mai spus *Mihai Bihari*. Dacă *Teodor Marc*, din motive familiale, nu se poate muta la *Ciaba*, să se stabilească o zi pe săptămînă, cînd preotul *Marc* se află în oraș și se poate ocupa de problemele ortodocșilor români din *Bichișciaba*. E. Iova

În finalul filmului *Moromeții*, ecranizarea romanului omonim al scriitorului *Marin Preda*, *Ilie Moromete* se hotărăște în sfîrșit să-l ducă la oraș, la școală, pe fiul său cel mai mic, *Niculae*. Se trezesc deci țărănește dis-de-dimineață, *Ilie* înhamă caii la căruță, *Niculae*, somnoros, dar fericit, se așează lîngă tată-său. Și căruța pornește scîrțîind pe un drum fără întoarcere, drumul destrămării, calea care duce din satul ocrotitor spre orașul străin, nerăbdător și indiferent. Caii merg la pas prin ceața rece de toamnă timpurie; negura învalăie și drum, și copaci, și căruță, parcă nu mai există nimic decît plecare și scîrșnetul stins care se aude cînd se rup rădăcinile. O singură răscruce de drumuri în imensitatea de pîclă a cîmpiei. Bătrînul *Moromete* trage hăturile, caii se opresc ascultători, iar omul întrebă, dar fără vreo speranță în glas, fără să se uite

Unde mergem noi...?

înapoi, nici înainte, întrebă așa, că la răscruce de drumuri se cuvine să mai întrebă încă o dată: „*Niculae, unde mergem noi, mă...?*”

Nici nu vă da prin cap, cînd mi-a venit în minte întrebarea fără răspuns a mucalitelui *Ilie Moromete* și nici acum, cînd scriu, nu înțeleg pe deplin ce-a vrut să-mi spună cu asta partea ascunsă rațiunii, din creierul meu: tocmai treceam pe lîngă un magazin chinezesc. Știți foarte bine despre ce vorbesc: magazinul acela cu lucruri ieftine, de calitate îndoielnică, de fapt un semn al sărăciei, al sărăcirii materiale și estetice a celui care n-are încotro! Se vede că drumul spre Europa, țelul-mit al complexatelor popoare din Răsărit, trebuie să treacă printr-o perioadă a chinezărilor, dar nu a celor

ce pătrundeau cîndva prin drumul mătăsii. Globalizarea e și ea un drum fără întoarcere, o comună evoluată, o ordine mondială nouă spre care ne duce – deocamdată tîrîș-grăpiș – progresul economiilor, al tehnicii militare, explozia informațională, în fond setea de cunoaștere a specialiștilor și setea de putere a politicienilor. Oare cei încălțați cu pantofi chinezești, indiferent de naționalitate, limbă și culoare, se vor recunoaște în viitor între ei ca făcînd parte dintr-o anumită clasă socială? Unde mergem noi, unde ne gătim îmbrăcați „cu penele de împrumut” ale și mai nevoiașelor popoare din Orientul Îndepărtat? Și în timp ce articolele vestimentare de calitate, „de marcă” devin visul de Paști al copiilor noștri îmbrăcați în tricouri

Xiang Ping, produsele alimentare și unele cosmetice ne fac să ne simțim europeni sadea, egali în drepturi și în îndatoriri cu nemții, cu englezii, cu francezii. Căci pe pungile de mălai, pe pasta de dinți și pe flaconul de șampon, pe guma de mestecat și pe vopseala de păr sînt inscripții mai mult sau mai puțin corecte, și în bicsnicele noastre limbi materne. Astfel, în timp ce fac baie, ca să nu mă gîndesc la zilnicele hărțuiri ale vieții, citesc eticheta de pe flaconul cu spumă de duș, apoi cea de pe praful de spălat, de pe șampon, de pe dezinfectant, de pe balsamul de păr... Citesc mai întîi textul românesc, apoi pe cel unguresc, le descriez, fără să înțeleg chiar tot, pe cele două-trei scrisse cu caractere chirilice, îmi stîlesc limba în consoane-

le poloneze, privesc cu regret caracterele grecești, din care recunosc doar citeva... Și poate de la apa caldă, reconfortantă, de la aburul amețitor, de la spuma aromată, de la *Turnul Babel* al produselor poliglote, mă apucă o toropeală optimistă și o mîndrie nesfîrșită că englezii și nemții știu și simt mult mai puțin în legătură cu aceste limbi dinspre Balcani. N-o mai invidiez cu orice preț pe gospodina scandinavă care nici nu știe cît de săracă este cînd citește textul comercial de pe înălbi-torul de rufe în limba ei cu cerulețe, în engleză și poate în germană...

La răscrucea dintre uni-forma chinezească și globalizantele produse europene, dintre *Ardelenescu* și *Zámbo Jimmy*, dintre *Păpăruș* și *Sf. Valentin*, dintre *ember* și *om*, dintre a fi și a nu fi, se cuvine să ne mai lăsăm întrebați încă o dată: *Unde mergem noi...?*

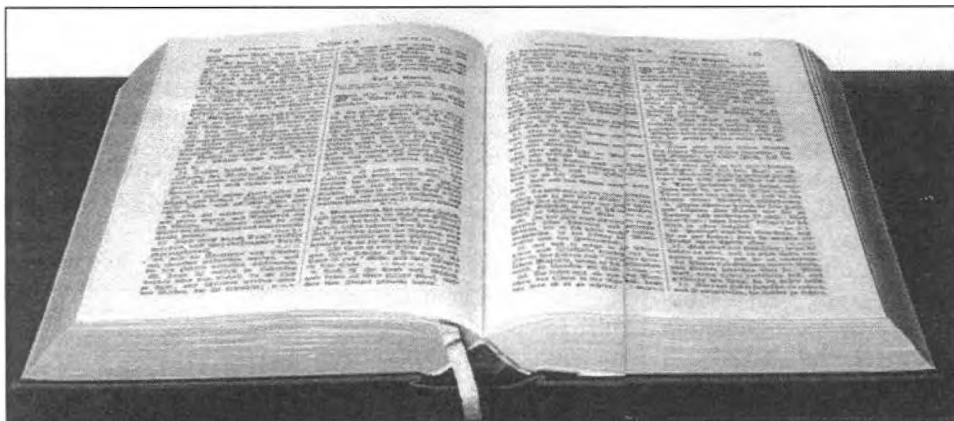
D. M.

Bucuria Învierii

Și în anul acesta am sărbătorit cu bucurie Învierea Domnului Isus la Biserica Baptistă Română din Micherechi. Am avut prilejul să ne întâlnim ca iubitori de Dumnezeu în Casa de Rugăciune unde am ascultat Cuvântul Domnului. Fanfara, copiii, familiile tinere și cei în vârstă au împodobit programul cu poezii și cântări duhovnicești, care ne-au apropiat de

Dumnezeu și unii de alții. Evanghelia a fost predicată de fr. *păstor Doru Hnatiuc* – prorector la Universitatea Emanuel din Oradea și de fr. *păstor Daniel Burtic*. Odată cu bucuria, învierea Domnului Isus aduce în viețile celor care-L iubesc pe Dumnezeu schimbare întru asemeneaa cu Mântuitorul cel înviat.

A. P.

Cel mai credibil și autentic document care există și care va rămâne este Biblia

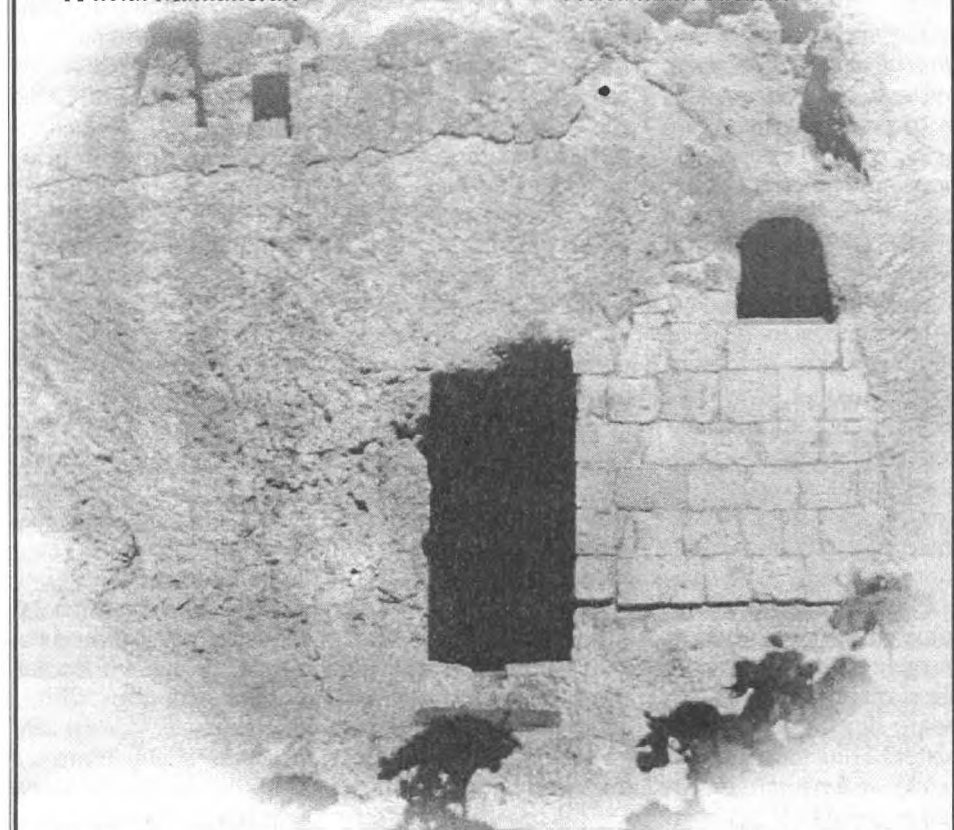
Corneliu Livanu

A-NVIAT ISUS

A-nviat Isus din moarte
în al gloriei veșmânt.
Zace piatra la o parte.
Dorm ostașii pe mormânt.
Aleluia! Cântă zorii.
Păsările cirpesc.
Soarele alungă norii.
Florile-n dumbrăvi zâmbesc.
Bucuria învierii se revărsă-n ploi de har
Prin cuvântul mângâierii
Care ni s-a dat în dar:
"A-nviat Mântuitorul!"

Noi L-am auzit vorbind.
L-am văzut precum e norul
Sus pe boltă scânteind!"

Înălțați în zări cântare
Celui care-a înviat
• voi păduri, și voi izvoare,
și tu, cerule-nstelat!
Lăudați-L cu iubire
voi, ai Domnului copii,
ce-ați primit cu-nșufletire
vestea mării bucurii!

Isus Cristos a fost pus într-un mormânt care se afla printre cele ale păcătoșilor

Evanghelia nu explică învierea; învierea explică Evanghelia!

Cel mai credibil și autentic document care există și care va rămâne este Biblia. De-a lungul istoriei arheologii au fost nevoiți să dea dreptate deseori Sfintei Scripturi. Biblia afirmă că Domnul Isus nu a fost înmormântat într-un mormânt de familie, în care deja era înmormântat Iosif (care a murit probabil cu mult timp înaintea răstignirii lui Isus), ci

într-un mormânt în care nu a mai fost așezat nimeni. „Spre seară, a venit un om bogat din Arimatea, numit Iosif, care era și el ucenic al lui Isus. El s-a dus la Pilat, și a cerut trupul lui Isus. Pilat a poruncit să l-l dea. Iosif a luat trupul, l-a înfășurat într-o pânză curată de in, și l-a pus într-un mormânt nou al lui însuși, pe care-l săpase în stâncă. Apoi a prăvălit o piatră mare la ușa mormântului, și a plecat.” (Matei 27:57-60) Astfel s-a împlinit profeția lui Isaia, care în urmă cu 700 de ani scria despre moartea lui Isus: „Groapa Lui a fost pusă între cei răi, și mormântul Lui la un loc cu cel bogat, măcar că nu a săvârșit nici o nelegiuire și nu se găsise nici un vicleșug în gura Lui.” (Isaia 53:9) Iosif din Arimatea a fost un om bogat. Isus a fost pus în mormântul lui care se află printre cele ale păcătoșilor.

De multe ori Domnul Isus a vestit moartea și învierea Sa. Oricine studiază atent viața lui Isus descoperă că Isus a spus întotdeauna adevărul. În Matei 16:21 stă scris: „De atunci încolo, Isus a început să spună ucenicilor Săi că El trebuie să meargă la Ierusalim, să pătimească mult din partea bătrânilor, din partea preoților celor mai de seamă și din partea cărturarilor; că are să fie omorât și că a treia zi are să învieze.” Isus nu a vestit doar învierea Sa, ci a precizat și când va avea loc ea, și anume după trei zile. El a avut puterea să vorbească limpede despre un asemenea eveniment: »Drept răspuns, Isus le-a zis: „Stricați Templul acesta, și în trei zile îl voi ridica”. Iudeii au zis: „Au trebuit patruzeci și șase de ani ca să se zidească Templul acesta, și Tu îl vei ridica în trei zile?” Dar el le vorbea despre Templul trupului Său.» (Ioan 2:19-20) Doar Fiul lui Dumnezeu putea să facă o astfel de afirmație, împlinind prin moartea și învierea Sa planul lui Dumnezeu pentru mântuirea umanității.

Ucenicii și adepții Domnului Isus au susținut că El a înviat. Ei au afirmat că Isus li s-a arătat timp de patruzeci de zile, având multe dovezi convingătoare. Pavel spune că Isus S-a arătat la peste 500 de frați. Atunci majoritatea martorilor oculari încă trăiau, putând confirma cele spuse de Pavel. (Corinteni 15:3-8) A.M. Ramsey scrie: „Eu cred în înviere, deoarece altfel nu s-ar putea explica o serie de fapte. Mormântul gol este prea adevărat ca să fie contestat.” Învierea nu s-ar fi putut propovădui în Ierusalim nici măcar o zi, dacă mormântul gol nu ar fi fost o dovadă clară pentru cei din Ierusalim.

Pe baza adevărilor biblice și a dovezilor istorice, noi, creștinii credem că Isus a înviat prin puterea supranaturală a lui Dumnezeu.

pastor Daniel Burtic

Programul de duminică al bisericilor baptiste

Cenadul Unguresc

ora 9.30 și 14.00 – serviciu divin

Chitighaz

ora 9.00 – oră de rugăciune
ora 10.00 și 15.00 – serviciu divin

Micherechi

ora 9.00 – oră de rugăciune
ora 10.00 și 17.00 – serviciu divin

SFÎNTUL MUCENIC GHEORGHE (23 aprilie)

La 23 aprilie, Biserica Ortodoxă face amintirea unui „sfânt militar”, și anume Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, purtătorul de biruință. Aproape trei veacuri, de la Nero pînă la Dioclețian, aproximativ zece împărați romani au prigonit Biserica lui Hristos, pentru că vedeau în ea, și mai cu seamă în învățătura ei, un pericol pentru însăși existența statului roman. Ultimul mare împărat persecutor a fost Dioclețian, care a domnit între anii 284 și 305. Au îndurat atunci moarte martirică mii de creștini, bărbați și femei, tineri și bătrîni, episcopi și preoți, înalți funcționari de stat, ofițeri și soldați, țărani și negustori, din toate părțile întinsului imperiu roman, care nu aveau altă vină decît aceea că se mărturiseau „ucenici” ai lui Iisus Hristos.

În aceste vremuri cumplite pentru întreaga Biserică, a trăit și tînărul ostaș Gheorghe, originar din Capadocia, o provincie a imperiului roman, din Asia Mică. După ce a rămas orfan de tată, se spune că ar fi plecat cu mama sa în țara Sfîntă, unde ar fi avut multe bunuri materiale. La vremea cuvenită, a îmbrățișat cariera militară, ajungînd conducător de oaste chiar în garda împăratului Dioclețian, marele prigonitor al creștinilor. În anul 303, în sușii împăratul a convocat o seamă de demnitari de stat și ofițeri superiori la o consfătuire în orașul Nicomidia, tot în Asia Mică, pentru ca să discute măsurile ce vor fi luate împotriva creștinilor din imperiu. Între cei convocați la acea întrunire se număra și ofițerul Gheorghe din garda imperială, care a avut curajul să ia atitudine împotriva planurilor împăratului și ale sfetnicilor săi păgîni de a extermina pe

creștini, declarînd în fața tuturor că el însuși este creștin, deci un ostaș al împăratului Hristos. Uimit de atitudinea lui, împăratul a încercat – mai întîi printr-un demnitar al său, apoi el însuși – să îndepărteze pe ofițerul său de credința creștină și să-l determine să jertfească zeilor. Dar Gheorghe a rămas neclintit în convingerile sale creștine, refuzînd toate propunerile și promisiunile împăratului. Drept urmare, acesta a poruncit să fie întemnițat și supus la chinuri. Mărturii contemporane spun că i s-ar fi așezat o piatră mare pe piept, a fost aruncat într-o groapă cu var, legat de o roată și aruncat într-o rîpă, silit să alerge avînd cuie bătute în încălțăminte, bătut cu o vînă de bou și altele. Toate aceste încercări nu și-au atins scopul, căci, prin puterea lui Dumnezeu, trupul i-a rămas nevătămat, iar sufletul curat, așa cum se cădea unui vrednic ostaș al lui Hristos.

În fața acestei statornicii în dreapta credință, dar mai cu seamă în fața minunilor dumnezeiești la care au asistat toți, împăratul Dioclețian, în ura lui împotriva ucenicilor lui Hristos, a dat ordin ca ofițerului său Gheorghe să i se aplice pedeapsa capitală, prin tăierea capului. Și astfel, ostașul împăratului păgîn Dioclețian devine mucenic al lui Hristos și al Bisericii Sale. Mucenicia lui a avut loc în ziua de 23 aprilie din anul 303, zi în care Biserica creștină face pomenirea acestui neînficat mărturisitor al credinței creștine.

Sfîntul Mare Mucenic Gheorghe s-a bucurat – în tot decursul istoriei – de multă prețuire și cinstire din partea poporului român drept credincios de pretutindeni. Astfel, s-au ridicat biserici în numele său, care îl au ca ocrotitor, cum este frumoasa biserică a mănăstirii Voroneț, ctitoria lui Ștefan cel Mare și Sfînt. De altfel, evlaviosul domn moldovean îl socotea pe Sfîntul Gheorghe un adevărat ocrotitor al său, iar icoana sa o purta în permanență la el. Multă vreme a fost considerat ca un sfînt ocrotitor al oștilor românești.

Mesaje la prima sărbătoare a Paștilor din noul mileniu

La Patriarhia Română din București, unde slujba Învierii a fost săvîrșită de Patriarhul României, *Prea Fericitul Teoctist*, mii de credincioși au răspuns chemării de a veni să ia lumină. Dincolo de chemare și răspuns, rămîne mesajul sărbătorii, pe care Întîi Stătătorul Bisericii Ortodoxe Române îl exprima astfel: „Ca nicio dată, prăznuim anul acesta, la început de secol și de mileniu, acest moment foarte însemnat și piatra de temelie a credinței noastre a Învierii Mîntuitorului din morți, împreună cu toate credințele de pe pămînt. Ce chemare sfîntă și dumnezeiască trebuie să însemneze aceasta pentru noi toți, pentru toate bisericile, pentru toți slujitorii lor, ca să venim în secolul și în mileniul acesta la adevărul, la calea și la viața unică, pe care Hristos din mormînt ne-o dăruiește astăzi! Lumina, pe care ați primit-o în seara aceasta, este o componentă a sufletului nostru, a familiei noastre, a tineretii noastre, a bătrîneții noastre, a poporului nostru român, care a transformat suferința și nedreptățile și toate vicisitudinile istoriei într-un prilej de vitejie, de rezistență, de biruință a răului, rămînînd același om, românul integru, credincios, ospitalier, cu sufletul larg deschis către toți.”

În vorbirea din noaptea Învierii, *Prea Fericitul Patriarh Teoctist* i-a pomenit și pe românii care trăiesc în afara granițelor României, printre alții pe românii ortodocși din Ungaria și Iugoslavia, amintind că aceștia numai de scurt timp au episcopi în fruntea Bisericii.

Cu prilejul sărbătorilor de Paști, și președintele României, *Ion Iliescu*, a adresat un mesaj poporului român, în care evidențiază, printre altele, „serbarea Învierii Domnului la aceeași dată de către ortodocși, catolici, luterani, reformați, de către confesiunile care cred în acest eveniment istoric”. Este un semn al destinului lor comun și al co-responsabilității slujitorilor și credincioșilor lor față de nevoile spirituale ale umanității, dar și față de nevoia de dialog și reconciliere. „Pentru

poporul român atît de încercat de vicisitudinile istoriei și aflat acum la cumpăna dintre milenii în plin proces de prefaceri sociale și economice aceste semnificații religioase primesc ample conotații, devenind un îndemn la reconciliere națională, confesională, politică și mai ales interumană” – se arată, de asemenea, în mesajul președintelui României.

Conducătorul Bisericii Catolice, *Papa Ioan Paul al II-lea* a explicat în noaptea Paștelui semnificația teologică a Învierii. Sfîntul Părinte s-a limitat în Omilia din noaptea de Paști la a expli-

un dar al păcii, al luminii care alungă întunericul, frica și tristețea, o descoperire a adevărului că lumea nu mai este supusă fatalității, că lumea aceasta se poate schimba. Pacea poate fi realizată chiar dacă pentru aceasta este nevoie de mai mult timp și chiar acolo unde sînt acum confruntări și sînt morți, precum în Țara Sfîntă și la Ierusalim. Pacea este posibilă și în Balcani și nici o propunere de înțelegere nu este de ignorat. Papa s-a referit de asemenea la sfidările în ceea ce privește toleranța și solidaritatea în Asia, la stările conflictuale din Africa, la resursele dezvoltării în

**Moment important din viața credincioșilor români:
Papa Ioan Paul al II-lea a fost primit, în 1999,
la București, de Patriarhul Teoctist**

ca semnificația teologică a Învierii, urmînd ca în mesajul „Urbi et Orbi”, să-și precizeze poziția față de problemele arzătoare ale contemporaneității. Coincidența sărbătoririi comune de către Biserica Răsăritului și Biserica Occidentului a Sfințelor Paști anul acesta a fost marcată prin introducerea în Liturgia latină a stihirilor, cîntări bizantine ce au fost interpretate acum în limba rusă, fapt observat ca o dorință de deschidere spre relațiile cu Biserica Ortodoxă Rusă. În Piața Sfîntului Petru a fost adusă spre venerare icoana Mîntuitorului, cea nefăcută de mînă omenească.

În fața a 100.000 de pelerini din întreaga lume, Sanctitatea Sa Ioan Paul al II-lea a pronunțat tradiționalul mesaj „Urbi et Orbi”, avînd ca temă adevărul în Hristos cel Învîiat, întreaga viață învie. Darul pascal este

America Latină. Sanctitatea Sa, Ioan Paul al II-lea, a încredințat tinerelor generații responsabilitatea față de propriul viitor, îndemnînd ca rezultatele cercetării, ale progresului tehnic și social să fie fructificate spre binele tuturor.

„Faptul că sărbătorim împreună Sfintele Paști este o ocazie fericită pentru toți creștinii, pentru că este normal să fim împreună într-o astfel de ocazie, și anume sărbătoarea cea mare a Învierii Domnului. De multe ori pînă acum am fost înțrebat: oare s-a răstignit Iisus de două ori, oare a înviat Iisus de două ori? Faptul că anul acesta sărbătorim împreună Sfintele Paști este o ocazie mai mult decît fericită pentru orice creștin.” – a spus într-un interviu *Înalt Prea Sfîntul Nicolae Corneanu*, mitropolit al Mitropoliei Banatului.

J. Creangă

Amintiri din copilărie

(1)

Stau câteodată și-mi aduc aminte ce vremi și ce oameni mai erau în părțile noastre, pe când începusem și eu, dragăliță-Doamne, a mă rădica băiețuș la casa părinților mei, în satul Humulești, din țin drept peste apa Neamțului; sat mare și vesel, împărțit în trei părți care se țin tot de una: Vatra Satului, Delenii și Bejenii.

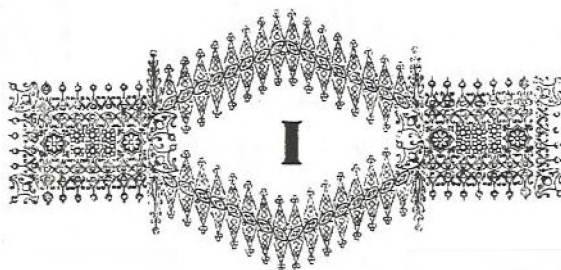
Ș-apoi Humuleștii și pe vremea aceea nu erau numai așa un sat de oameni, fără căpățîi, ci sat vechi răzășesc, întemeiat în toată puterea cuvîntului: cu gospodari tot unul și unul, cu flăcăi voinici și fete mîndre, care știau a învîrți și hora, dar și suveica, de vuia satul de vătăle în toate părțile; cu biserică frumoasă și niște preoți, și dascăli, și poporâni ca aceia, de făceau mare cinste satului lor.

Și părintele Ioan de sub deal, Doamne, ce om vrednic și cu bună-tate mai era! Prin îndemnul său, ce mai de pomi s-au pus în țințirim, care era îngrădit cu zăplaz de birne, streșinit cu șindrila și ce chilie

durată s-a făcut la poarta bisericii, pentru școală. Ș-apoi să fi văzut pe neobositul părinte cum umbla prin sat din casă în casă, împreună cu bădița Vasile a Illoaiei, dascălul bisericii, un holtei zdravăn, frumos și voinic, și sfătuia pe oameni să-și deie copiii la învățătură. Și unde nu s-au adunat o mulțime de băieți și fete la școală, între care eram și eu, un băiet prizărit, rușinos și fricos și de umbra mea.

Și cea dintîi școlăriță a fost însăși Smărăndița popii, o zgîtie de copilă ageră la minte și așa de silitoare, de întrecea mai pe toți băieții și din carte, dar și din nebunii. Însă părintele mai în toată ziua da pe la școală și vedea ce se petrece... Și ne pomenim într-una din zile că părintele vine la școală și ne aduce un scaun nou și lung, și după ce-a întrebat pe dascăl care cum ne purtăm, a stat puțin pe gînduri, apoi a pus nume scaunului: Calul Bălan și l-a lăsat în școală.

În altă zi ne trezim că iar vine părintele la școală cu moș Fotea, cojocarul satului, care ne aduce dar de școală nouă un drăguț de biciușor de curele, împletit frumos; și părintele îi pune nume Sfîntul Nicolai, după cum este și hramul bisericii din Humulești... Apoi poștește pe moș Fotea, că dacă i-or mai pica ceva curele bune, să mai facă ăla din cînd în cînd cite unul, și ceva mai grosuț, dacă se poate... Bădița Vasile a zîmbit atunci, iară noi școlarii am rămas cu ochii holbați unii la alții. Și a pus părintele pravilă și a zis că în toată simbăta să se procitească băieții și fetele, adică să asculte dascălul pe fiecare de tot ce a învățat peste săptămînă; și cite greșeli va face să i le însemne cu cărbune pe ceva, iar

Domnișoarei L(ivia) M(aiorescu)

la urma urmelor, de fiecare greșeală să-i ardă școlarul cite un sfînt-Nicolai. Atunci copila părintelui, cum era sprintară și plină de incurii a bufnit de rîs. Păcatul ei, sărmana!

– la poftim de încălecă pe Bălan, jupîneasă – zise părintele de tot posomorît – să facem pocinog sfîntului Nicolai cel din cui. Și cu toată stăruința lui moș Fotea și a lui bădița Vasile, Smărăndița a mîncat papara, și pe urmă ședea cu mîinile la ochi și plîngea ca o mireasă, de sarea cămeșă de pe dînsa. Noi, cînd am văzut asta, am rămas înlemniți. Iar părintele, ba azi, ba mine, aducînd pitaci și colaci din biserică, a împărțit la fiecare, de ne-a îmblinzit, și treaba mergea strună; băieții schimbau tabla în toate zilele, și simbăta procitanie.

Nu-i vorbă, că noi tot ne făceam felul, așa, câteodată; căci din bățul în care era așezată fila cu cruce-ajută și buchile scrise de bădița Vasile pentru fiecare, am ajuns la trătăji, de la trătăji la ceaslov, ș-apoi dă, Doamne, bine! În lipsa părintelui și a dascălului intram în țințirim, țineam ceaslovul deschis și, cum erau filele cam unse, trăgeau muștele și bondarii la ele și cînd clămpăneam ceaslovul, cite zece-douăzeci de suflete prăpădeam deodată – potop era pe capul muștelor! Într-una din zile, ce-i vine părintelui, ne caută ceasloavele, și cînd le vede așa sîngerate cum erau, își pune mîinile în cap de năcaz. Și cum află pricina, începe a ne pofți pe fiecare la Bălan, și a ne mîngîia cu sfîntul ierarh Nicolai pentru durerile cuvioaselor muște și ale cuvioșilor bondarii, care din pricina noastră au pătimit.

suveică – piesă de lemn lunguiată întrebuintată la războiul de țesut.

vătălă – cadru dreptunghiular pe care se sprijină spata la războiul de țesut.

țințirim – cimitir.

zăplaz – gard.

bîrmă – trunchi gros de copac cojit cu barda

șindrila – draniță, scîndurică din brad cu care se acoperă casele și gardurile.

holtei – bărbat necăsătorit, burlac.

prizărit – slăbănog.

pravilă – lege, regulă.

a prociti – a examina elevii.

incuri – zburdălnicii.

pocinog – început, probă.

pitaci – bani.

buchi – litere.

trătăj – caiet mic din hîrtie groasă, pe care învățătorul scria literele alfabetului, apoi silabele. Servea în școlile vremii drept carte de citire pentru începători (un fel de abecedar).

ceaslov – carte bisericească.

În atenția celor exigenți Cite ceva despre adjective

Nu prea se întâmplă cu noi, cei care avem româna ca limbă maternă, să nu facem în mod corect acordul adjectivului cu substantivul. Nu ca o doamnă, unguroaică (soția unui profesor român, cunoscut clujean al tatălui meu) care a rămas proverbială în familia noastră, zicând: „Așa mă simt ca o ciine șchioapă...”

Avem însă probleme cu adjectivele invariabile, ca de pildă: roz. Și nu numai noi... În gara din Bichișciaba am citit, cu câțiva ani în urmă, un anunț prin care se cer informații despre o fetiță răătăcită, care în momentul dispariției purta „o rochiță roză”... Din stilul textului era absolut evident că anunțul fusese scris de o persoană din România.

Dacă în cazul adjective-lor cu două terminații acordul îl facem aproape în mod instinctiv: bărbat înalt, femeie înaltă, bărbat înalți, femei înalte, nu de fiecare dată procedăm corect, privind adjectivele cu o terminație: dulce, fierbinte, cuminte etc., mai ales când e vorba de acordul lor cu substantive feminine la plural. Ade-sea spunem: două fete cuminte în loc de: două fete cuminiți.

Această greșală duce apoi la alta, și anume la forma necorectă la genitiv – dativ singular a construcției substantiv feminin + adjectiv. Sintem dispuși să uităm că substantivele feminine își formează aceste cazuri la singular din forma de nominativ plural. Deci: soartă crîncenă (plural: sorți crîncene) prin urmare genitiv – dativ singular: sorții crîncene, și nu: soartei crîncenă.

Nu întotdeauna acordăm atenție suficientă adverbilor **ca** și **decît**, folosind fie în vorbire, fie în scris, adjective la gradul comparativ. Când un obiect are o

însușire în același grad cu alt obiect e corect să spunem: e tot atît de bun **ca** și..., iar cînd are o însușire într-un grad mai mare decît alt obiect: e mai bun **decît**..., și nu: e mai bun **ca**... (Deși adverbul **ca** are și înțeles de **decît**, totuși este recomandabil să facem deosebirea arătată.)

Să nu uităm că nu toate adjectivele au grade de comparație, ca de pildă: inferior, superior, optim, suprem, extrem și altele care la origine sînt niște comparative latinești, precum și cele care prin sensul lor nu pot avea grade diferite, ca: întreg, complet, actual unic, perfect, principal, desăvîrșit etc.

În ceea ce privește forma de plural la unele adjective masculine, nu strică să ne convingem de formele corecte, răsfoind dicționarul. Căci: ortodox – ortodocși, mixt – micști, fix – ficși etc., apoi: domol – domoli, fudul – fuduli, în schimb: frumușel – frumușei, mititel – mititei, gol – goi, chel – chei, sătul – sătui, sau: viteaz – viteji, treaz – treji, dar: francez – francezi, chinez – chinezi etc.

Tot dicționarele sau gramaticile mai vaste ne lămuresc și în privința formelor corecte ale adjectivelor compuse în care primul element rămîne neschimbat: răuvoitor, răuvoitoare, răuvoitori, răuvoitoare (la fel și: răufăcător, clarvăzător etc.), chiar și cînd elementele sînt legate prin cratimă: nou-născută, nou-născuți, nou-născute (la fel și: liber-cugetător, nou-venit, drept-credincios etc.) În schimb în cazul altora, ambele elemente au forme flexibile: singur-singurel, singurei, singure-singurele (la fel și: mic-mititel, gol-goluț, dulce-acrișor etc.).

Aș fi bucuroasă ca cele de mai sus să nu rămîna vorbe goale-goluțe...

Lucia Borza

UMOR CU ARDELENI

Doi ardeleni se întîlnesc pe stradă:

– De ce ești amărît, Ioane?

– Cum să nu fiu amărît dacă mi-o murit un bou.

– Eh, nu-ți fă griji că așe ne-om duce unu' după altu'.

Scoală pe Internet

Un mare ajutor pentru bacalaureat

Cu câțiva ani în urmă, dacă trebuia să faci un referat sau o lucrare, te-ai dus la bibliotecă, ore întregi răsfoiai cărți și lexicoane, făceai notițe și, ajungînd acasă, te apucaai să prelucrați materialul adunat. Mai tîrziu, cînd și bibliotecile au devenit tot mai bine dotate, dispunînd și de aparate de xeroxat, nu mai trebuia să faci notițe, ci îți însemnai paginile de care aveai nevoie și rugai bibliotecara să-ți facă niște copii, ca mai apoi acasă, în liniște, să-ți pregătești lucrarea. Azi, dacă ai nevoie de orice informație – biografia unui scriitor, o poză despre președintele SUA sau despre piramidele din Egipt – Internetul este cel mai bun ajutor.

În zilele noastre nu mai putem ignora avantajele tehnicii moderne nici în școală. Începînd de la principalele studii din școlile generale și pînă la învățămîntul universitar, calculatorul este un adevărat prieten, tovarăș de muncă. Acest aparat – pe care e bine să nu-l folosim numai

pentru distracție – ne poate ajuta foarte mult în dezvoltarea cunoștințelor, în perfecționarea în limbi străine (dar și în cea maternă). Multe rafturi de cărți poți înlocui cu un singur calculator, mai ales dacă acesta are și acces la Internet.

O pagină foarte utilă se poate dovedi pentru elevii de liceu (și nu numai), pagina de la adresa www.romanianliterature.com, la care puteți găsi pe lîngă cele mai noi informații culturale românești și antologii, monografii, reviste literare, librării și biblioteci online. Pe această pagină web puteți citi atît despre scriitori români contemporani, cît și despre cele mai renumite personalități din literatura română. Zilnic sînt actualizate informațiile despre aniversările calendaristice. Acest site, pe lîngă multe altele, poate fi folosit cu mare succes și în cursul pregătirilor elevilor pentru examenul de bacalaureat.

- va -

Concert de muzică ușoară românească la Micherechi

La acest sfîrșit de săptămînă, la Micherechi va avea loc un interesant concert, care se va realiza dintr-o inițiativă civilă, cu contribuția a trei tineri din loc. Invitatul va fi *Lucian Șereș* și formația sa din Oradea, care a devenit cunoscut prin interpreta-

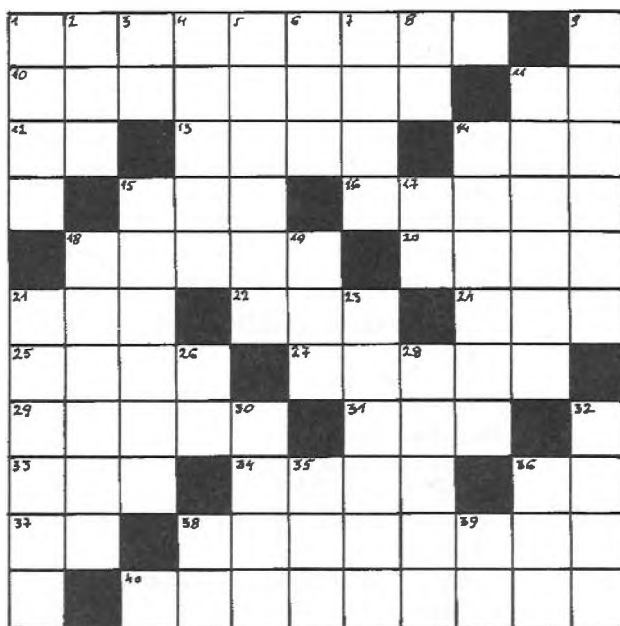
rea pieselor muzicale de petrecere. Bilete de intrare, care includ și o cină, se pot procura la organizatori. *Gavril Păuca, Tiberiu Duma* și *Cheorghe Ruja* așteaptă toți interesații sîmbătă, 21 aprilie, de la ora 20.00, la Casa de Cultură din Micherechi.

Lenea...

Continuarea proverbului: orizontal 1, vertical 9, 21.

ORIZONTAL: 10. Des-tindere. 11. ... drag = bucu-ros. 12. Ei posedă. 13. Sfe-ra mică. 14. Alerg. 15. Hai-nă de ploaie. 16. Face ochi ... = privește cu drag. 18. Cei care au fost. 20. Gorun, lipsit de mijloc! 21. Din ... în pul. 22. Sfîrșit, englezește. 24. R.T.A. 25. În moment-ul acesta. 27. A făcut. 29. Pus la adăpost. 31. Tuns, ... și frezat. 33. I.R.I. 34. Reniu, uraniu, fluor. 36. O sută unu - roman. 37. Vo-cale identice. 38. Configu-rația suprafeței terestre. 40. Regat în Europa de vest.

VERTICAL: 1. Am fost. 2. ...-paraleu = viteaz. 3. Rac, fără cap! 4. Orbește (i = î). 5. Aici se cultivă mei-ul. 6. O fugă de ... = o dis-tanță mică. 7. Oraș în Ro-mânia. 8. Numele literei „ș”. 11. Planta cu miros caracteristic folosită ca medica-ment. 14. Insulă în Indone-zia (FLORES). 15. Incendii.

17. U.G. 18. Creare. 19. Așa începe infarctul! 23. Donăm. 26. O mie unu – roman. 28. Băutură „nea-gră”. 30. Călătorim cu el. 32. Culoare. 35. Dînsule. 36. Ou de ... = joc de soci-etate. 38. Radiu. 39. Valută franceză prescurtată.

L. B.

Dezlegare: (Lenea) e la om ca și rugina la fier.

Români la sud de Dunăre

AROMÂNII DIN MACEDONIA

Sîmbătă, 7 aprilie, s-a înființat la Skopje, din inițiativa Ligii Aromânilor din Macedonia și a Ligii Mondiale a Aromânilor, Partidul Aromânilor din Macedonia, prima formațiune politică postbelică a românilor de la sud de Dunăre.

Prezentul

Deși Macedonia este singurul stat balcanic care recunoaște în mod oficial existența minorității aromâne, există încă numeroase probleme naționale cu care se confruntă aromânii de aici. În primul rînd, există o neînțelegere în privința numărului real de aromâni (sau vlahi, cum îi numesc slavii și albanezii din regiune) care locuiesc pe teritoriul macedonean. Potrivit recensămîntului realizat în 1992 de regimul fostului președinte Kiro Gligorov, comunitatea aromână este de aproximativ 8.000 de oameni, cifră absolut ridicolă. Acest recensămînt a fost însă puternic contestat de minoritățile din Macedonia și dă și acum bătăi de cap autorităților, fiind contestat violent în primul rînd de populația albaneză a acestei foste republici iugoslave. Neoficial, numărul aromânilor se situează undeva între 100.000 și 140.000 de persoane. Dacă la prima vedere ar putea părea că 100.000 de oameni sînt totuși prea puțini pentru a susține o formațiune politică serioasă, reamintim că, la o populație totală de două milioane de locuitori, cît numără Macedonia, ponderea aromânilor s-ar situa între 5% și 7%, fiind apropiată de aceea pe care o are minoritatea maghiară în România. Aromânii din Macedonia

sînt o comunitate mică, comparativ cu aceea din Grecia – 1,5 milioane – sau Albania – unde se află în jur de 400.000.

Trecutul

Paradoxal, deși în țară aromânii sînt numiți popular „machidoni”, aromânii de pe teritoriul actualei Macedonii nu sînt originari din aceste locuri. Din spusele lui dr. Nico Popnicola, președintele Ligii Mondiale a Aromânilor, membru al conducerii Ligii Aromânilor din Macedonia, care ne-a fost gazdă în timpul vizitei pe care am făcut-o în localitatea Bitolia din sudul țării, o parte din aromâni s-au stabilit aici la puțin timp după distrugerea de către Ali Pașa, în 1789, a legendariei capitale a românilor sud-dunăreni, Moscopole, situată pe teritoriul de astăzi al Albaniei. Cealaltă parte a sosit tot atunci din Grecia, de la Gramostea, alungați de persecuțiile aceluiași Ali Pașa. Astăzi, urmași ai acelor refugiați locuiesc în majoritatea orașelor macedonene, fiind concentrați însă în jurul localităților Bitolia, Stip și Struga.

Școli confiscate

Cea mai mare problemă cu care se confruntă comunitatea aromânilor din Macedonia este păstrarea limbii naționale. Educația în

limba aromână se reduce la două ore facultative pe săptămîină, și doar la nivel de școală elementară. „Riscăm să ne pierdem identitatea, ne spune dr. Popnicola. Tinerii noștri au ajuns să nu mai înțeleagă limba părinților lor”.

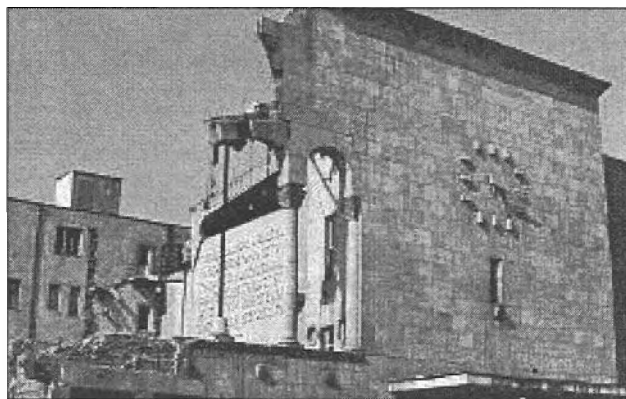
În afara celor două ore facultative, singura modalitate de promovare a limbii sînt emisiunile de radio și televiziune. Aromânii au la dispoziție săptămînal trei ore de emisie la televiziunea de stat din Skopje și o jumătate de oră, zilnic, la radio. În plus, dispun de programe în limba aromână la televiziunile locale din cele trei localități amintite. Este însă cît se poate de limpede că acestea sînt insuficiente. Lucrul de care au nevoie aromânii sînt școlile. Statul macedonean refuză să retrocedeze clădirile fostelor școli aromânești, unele dintre ele construite în secolul trecut, iar greutățile economice nu permit construirea altora noi. La Bitolia există o clădire construită în 1880, la doar doi ani de la războiul nostru de independență, cu contribuția României și a aromânilor înstăriți din zonă, în care a funcționat pînă în 1939 un colegiu aromănesc. În timpul războiului a fost rechiziționată de ocupantul german, care și-a stabilit aici cartierul general. Alături se afla clădirea fostului consulat al României la Bitolia (oraș în care, la vremea respectivă, funcționau nu mai puțin de nouă consulate), precum și fostul liceu de fete și casa parohială a bisericii aromâne. Din acest nucleu nu le-a mai rămas nimic aromânilor. Toate construcțiile au fost confiscate, în 1948, de regimul comunist al lui Tito, aflat la vremea respectivă în conflict cu URSS și cu România stalinistă, și aparțin acum statului macedonean. În fostul liceu al aromânilor funcționează astăzi o școală pentru minorități unde studiază turci, albanezi, țigani, dar nu și aromâni. Ironia este și mai amară dacă adăugăm că actuala majoritate slavă din Macedonia nici măcar nu avea o limbă proprie în vremea în care funcționa colegiul aromân. Limba „macedoneană” are o dată de naștere bine determinată: ea s-a născut în 1948 din

eforturile unor lingviști din Skopje, care „au fabricat-o” efectiv din elemente sîrbe și bulgare. Însuși eroul național al Macedoniei, Pitu Guli, era, de fapt, aromân.

Biserici fără preot

Biserica aromânească din Bitolia, cu hramul Sfinților Constantin și Elena, a fost ridicată în 1964. Ea a înlocuit vechea biserică, demolată în același an, „din rațiuni urbanistice”. Fosta bise-

clorice, simpozioane și reuniuni științifice, cel mai important dintre obiectivele propuse fiind elaborarea în viitorul apropiat a unei gramatici moderne de care limba aromână are mare trebuință, ni se spune. „Limba noastră nu este suficient structurată”, ne spune dr. Popnicola. „Este o limbă care are nevoie de modernizare, altfel riscăm să înceteze să mai fie vorbită.” Asociațiile aromânești au propria publicație, revista luna-

rică, o adevărată catedrală, ne spune dr. Popnicola, fusese ridicată, de asemenea, cu sprijinul statului român, la sfîrșitul secolului al XIX-lea, și a fost terminată și sfințită în 1903. Pe locul ei, chiar în centrul orașului, a fost construit un hotel numit – cum altfel? – Makedonia, aflat acum în stare avansată de degradare.

Astăzi, în biserica aromânească din Bitolia slujba se ține, din păcate, în limba slavă, și asta nu din lipsa de preoți. Cu sprijinul Patriarhiei Române, trei tineri aromâni macedoneni au primit burse la Facultatea de Teologie din București, dar, odată întorși acasă, au refuzat să-și asume misiunea pastorală pentru care fuseseră pregătiți. Poate și din acest motiv, cimitirul aromănesc din localitate, unde se află mormintele unor personalități ilustre – precum poetul Constantin Belimace, autorul celebrului imn aromân „Dimandarea Părintească” – este astăzi în paragină.

Speranța

Activitățile Ligii Aromânilor din Macedonia sînt, în primul rînd, culturale. Liga organizează festivaluri fol-

clorice, simpozioane și reuniuni științifice, cel mai important dintre obiectivele propuse fiind elaborarea în viitorul apropiat a unei gramatici moderne de care limba aromână are mare trebuință, ni se spune. „Limba noastră nu este suficient structurată”, ne spune dr. Popnicola. „Este o limbă care are nevoie de modernizare, altfel riscăm să înceteze să mai fie vorbită.” Asociațiile aromânești au propria publicație, revista luna-

rică, o adevărată catedrală, ne spune dr. Popnicola, fusese ridicată, de asemenea, cu sprijinul statului român, la sfîrșitul secolului al XIX-lea, și a fost terminată și sfințită în 1903. Pe locul ei, chiar în centrul orașului, a fost construit un hotel numit – cum altfel? – Makedonia, aflat acum în stare avansată de degradare.

Astăzi, în biserica aromânească din Bitolia slujba se ține, din păcate, în limba slavă, și asta nu din lipsa de preoți. Cu sprijinul Patriarhiei Române, trei tineri aromâni macedoneni au primit burse la Facultatea de Teologie din București, dar, odată întorși acasă, au refuzat să-și asume misiunea pastorală pentru care fuseseră pregătiți. Poate și din acest motiv, cimitirul aromănesc din localitate, unde se află mormintele unor personalități ilustre – precum poetul Constantin Belimace, autorul celebrului imn aromân „Dimandarea Părintească” – este astăzi în paragină.

Speranța

Activitățile Ligii Aromânilor din Macedonia sînt, în primul rînd, culturale. Liga organizează festivaluri fol-

(După Cristian Cîmpeanu, din România Liberă, 10 aprilie)

Tată a nostru

Tată a nostru
Care ești în țeru,
S-aisească nuam a Ta,
S-rină amiralica a Ta,
S-facă vrerea a Ta,
Ași cumu în țeru,
Ași și pisti locu.
Pănea a noastră ațea di tute dzălele
Dă-nă o nau adză,
Și nă li iartă amărtiții noastre
Ași cumu li iartămu și noi unu a altui.
Și nu nă du pri noi la cărtire,
Ma nă aveagli di ațelu arău.
Că a Ta easte amiralica și puterea
A Tatălui și Hiliului și a Spiritului Sântu,
Tora, totana și tu eta etelor.
Amin.

De prunc am învățat să cînt la drîmbă

Pe vremuri românii din Aletea trăiau la sălașele din apropierea localității, în Pusta Chintigului și în Pusta Botoșului. Și Ioan Lucaci a copilărit la sălaș. Abia la vîrsta de 18 ani s-a mutat – împreună cu părinții – la Aletea. Pe baci Ioane l-am căutat, deoarece știam despre el că știe să cînte la un instrument muzical mai puțin cunoscut, și anume la drîmbă. Pe lingă muzică însă – cum am aflat imediat la începutul vizitei – este preocupat și de trecutul, de tradiția românilor de pe aceste meleaguri. „Am desenat o dată cîteva tablouri, în care am încercat să redau atmosfera nunților românești de odinioară de la sălașe. Am desenat întregul proces al nunții: pornirea căruțelor de la sălașul fetei, drumul spre biserica din Chitighaz ș.a.m.d. Aș vrea ca această tradiție veche – care firește azi nu se mai practică –, să se păstreze și prin aceste desene.” – a mărturisit baci Ioan Lucaci, care ne-a mai povestit și multe alte lucruri.

– Cum au trăit mai demult românii și cum au ajuns aici, la Aletea?

– De la bunica știu că ea, de pildă, a venit aici împreună cu părinții ei, în anul 1890. Dar nu numai familia noastră a venit, ci și alți români aveau obiceiul să umble aici la muncă. Veneau în timpul verii din Munții Bihorului, Munții Aradului, de pe la Șiria, să lucreze pe pămînturile gazdelor nemți. Au fost sezonieri. Veneau primăvara și toamna se întorceau acasă. Apoi, treptat-treptat, nemții de aici s-au înstărit, în apropierea pămînturilor au ridicat grajduri pentru animale și locuințe pentru oameni și, fiind mulțumiți cu sezonierii români, i-au

îndemnat să rămîna aici tot anul, deci și iarna, pentru a îngriji animalele. Toată lumea a ieșit bine: românii au avut unde locui, s-au putut stabili aici, iar nemții au căpătat lucrători pentru întregul an. Așa s-au așezat românii aici la Aletea. Cel puțin așa știu eu. Apoi, dintr-un document datat din 1938 știu că în acele vremuri trăiau aici circa 100 de familii românești. Atunci erau încă puține familii mixte, nu prea se legau căsătorii între români și nemți. Nemții nu au fost tare primitori din acest punct de vedere, cu toate că la lucru s-au înțeles bine cu românii. Ba mai mult, după un timp, chiar au învățat și românește.

– Dar nu numai șvabii au învățat românește, ci și românul nemțește. Chiar și dumneavoastră știți puțin...

– Nu toți, dar au fost cîteva care au învățat limba celuilalt. Și eu știu nemțește. Mi-am petrecut copilăria și tinerețea printre ei, a fost firesc să învăț și limba lor. Este bine să știi limbi. Din asta am avut și de cîștigat. De pildă, în timpul războiului.

– Unde a locuit familia dumneavoastră?

– Părinții mei au locuit încă la sălaș. Și eu am crescut acolo. Aveam cam 18 ani cînd ne-am mutat în sat. În anul 1926 s-au împărțit loturi de casă în partea denumită „Ujtelep”, adică în partea nouă a satului.

– Acum stați pe ulița Pöltemberg, deci în „Ujtelep”. Toți românii s-au mutat în această parte a localității?

– Nu. Sînt împrăștiați în tot satul. Este adevărat că aici, la „Ujtelep”, au venit destul de mulți, deoarece, cum am spus, aici s-au împărțit, s-au vîndut locuri noi de case.

– Ați fost mai mulți frați în familie?

– Doi am fost. Și acum trăiește încă fratele meu. Și el stă aici, la Aletea. Cum am trăit la sălaș? Ce că zic? Amîndoi am fost țărani, slugi la gazde și am lucrat mult.

eu acest instrument. Mi-a plăcut și m-am învățat și eu să cînt. Aveam pe atunci cam 9–10 ani.

– Cînd ați cîntat ultima dată la ea?

– Am obișnuit să cînt la ea și acum, numai așa, de plăcerea mea și de dragul muzicii. Cînd am cîntat ultima dată? Cam cu două săptămîni în urmă.

– A fost greu să învățați să cîntați la drîmbă?

– Tot lucrul e greu la început, pînă nu-l știi. Dacă o dată îl știi, apoi nu mai este greu.

– Știi să cînte la drîmbă și alții aici la Aletea?

– Cred că nu. Cel puțin nu am auzit despre nimeni că ar ști. Drîmba este un instrument mai încet ... și în public nu prea se aude.

– Încă mai aveți aceea primă drîmbă, cumpărată de mama dumneavoastră de la ael om de la sălaș?

– Nu, nu o mai am. Acuma am două drîmbe cumpărate de altundeva și una făcută de mine. Dar cea făcută de mine nu e prea bună.

– Știți și să dansați?

– Oleacă, dar nu așa de bine cum știu dansatorii aleteni.

Adam Bauer

Speranța de viață a românilor este cea mai scăzută din Europa

Speranța de viață a românilor este cea mai scăzută din Europa, iar România se află pe primul loc în ce privește mortalitatea infantilă și a femeilor la naștere, a declarat marți, la București, ministrul român al sănătății, Daniela Bartos. Doamna Bartos a calificat drept „sumbră” starea sănătății populației și a precizat că mortalitatea a trecut de la 10,7 la 1000 de locuitori în 1998 la 11,2% la 1000 de locuitori în 2000. Mortalitatea infantilă, cu toate că se află în scădere în ultimii

zece ani, rămîne totuși cea mai ridicată din Europa, cu 17,9 nou-născuți decedați la 1000 de nașteri. Mortalitatea mamelor la naștere, și ea în scădere, plasează România – 0,34 de decese la 1000 de nașteri – pe ultimul loc din Europa, a adăugat ministrul.

Din cauza deceselor, a numărului redus de nașteri, ca și a emigrației tinerilor, populația din România a scăzut cu 700.000 de persoane în ultimii zece ani, a mai precizat oficialitatea.

Dreptacii trăiesc mai mult

Un cercetător american susține că oamenii stîngaci mor mai tineri decît cei dreptaci. Profesorul Lee Ellis a studiat rata mortalității pe 6.000 de oameni, pe o perioadă de 9 ani. El a descoperit că media de vîrstă la care mor dreptacii este de 68,7 ani, în timp ce a stîngacilor este de 65. Cercetătorul american consideră că există dife-

rențe neurologice și psihologice între aceste două categorii de oameni. În plus, el a dovedit că ambidextrii trăiesc cel mai mult, media de vîrstă a acestora ajungînd la 69,7 de ani. Mai există însă și o altă teorie. Pentru că stîngacii trăiesc într-o lume modelată pentru dreptaci, ei sînt mult mai expuși accidentelor.

Abonamente reduse pentru pensionari

Cititorii noștri pensionari se pot abona la Foaia românească la un preț redus, de numai 30 de forinți bucata. Abonamentul pentru un an întreg este 1560 forinți.

De această reducere se pot folosi numai aceia, care se abonează direct la noi în redacție.

Adresa: Giula, str. Gh. Doja nr. 8.

Telefon: 66/463-152 sau 66/361-789

Nikolaus Lenau*

1802–1850

Tatăl meu, Franz a fost rentier și a murit la Buda, când am avut șase ani.

M-am născut la 13 august 1802 la Csatád, în comitatul Torontál, Ungaria, unde tatăl meu pe atunci locuia. În timpul copilăriei mele, când am avut doi, poate trei ani, el a plecat la Buda. Imediat după moartea lui, ne-am mutat cu mama mea văduvă la Pest. Am rămas acolo pînă în primăvara anului 1816. Am avut aproximativ opt ani, cînd mama s-a măritat cu medicul Dr. Karl Vogel și, precum am menționat mai sus, am rămas în îngrijirea lui pînă în 1816.

În primăvara anului 1816 părinții mei s-au mutat la Tokaj, în comitatul Zemplén, Ungaria. Am locuit acolo timp de doi ani. Tatăl meu vitreg a rămas la Tokaj, iar noi ne-am mutat la Buda unde am locuit pînă în 1818. În toamna anului 1818 am plecat singur la Viena unde am studiat filozofia. Din motive de boală mi-am întrerupt studiile timp de un an, astfel am urmat cursul de filozofie de doi ani, din toamna anului 1818 pînă în toamna anului 1821. După aceea, în conformitate cu atestatul datat pe 13 aprilie 1822, am studiat timp de un semestru dreptul. Am urmat cursurile și în semestrul al doilea, dar nu am dat examen și, prin urmare, nu pot să prezint nici un atestat.

În toamna anului 1822 am plecat la Magyaróvár unde m-am ocupat de economie pînă în primăvara anului 1823, însă referitor la această perioadă nu am nici un document.

După aceea am plecat la Viena și în toamna aceluiași an m-a urmat și mama. Din toamna anului 1823 pînă în toamna anului 1830 am studiat dreptul și medicina și am rămas aici pînă în primăvara anului 1831. După aceea am călătorit timp de doi ani, m-am întors la Viena cam în toamna anului 1833, unde mă aflu de atunci, deși m-am deplasat în fiecare an la Stuttgart unde am petrecut de fiecare dată aproximativ șase luni. Mama a murit deja în 1828 (1829) în cartierul Windmühle din Viena...

...Pentru această călătorie pașaportul mi-a fost eliberat de către guvern.

Acest pașaport emis de către guvern era valabil pentru șase luni și în acest timp am călătorit prin Regatul Bavariei, prin Württemberg și Ducatul Baden. După expirarea permisului de ședere în străinătate, avocatul N. Scheiner din strada Wipplinger, care a obținut eliberarea pașaportului valabil pentru călătoria la Kreuth, a obținut prelungirea acestuia pentru încă șase luni. Această perioadă am petrecut-o în cea mai mare parte în Regatul Württemberg. Cînd și acest pașaport prelungit a expirat, am plecat prin Olanda în America de Nord unde am rămas pînă în anul 1833.

După o vizită făcută la Bremen și Frankfurt, am revenit la Stuttgart unde am petrecut cîteva luni. După cum îmi amintesc, am sosit toamna la Viena și m-am mutat imediat în

Alservorstadt nr. 200, la cumnatul meu Anton Schurz care a fost pe atunci consilier la Curtea de Conturi și Mine. Am locuit la dînsul pînă la mijlocul lui ianuarie, cînd am plecat la Stuttgart cu un pașaport guvernamental emis în decembrie 1833.

Nu îmi pot aminti pentru cît timp era valabil acest pașaport și nici durata șederii mele la Stuttgart. În orice caz vreo opt luni. Revenind din Stuttgart, am locuit din nou o perioadă, a cărei durată nu mi-o amintesc exact, la cumnatul meu în Alservorstadt nr. 200. După aceea, am plecat din nou la Stuttgart unde am revenit în fiecare an, ultima oară aflîndu-mă acolo în anul curent, din mai pînă în august.

În sfîrșit, trebuie să menționez că primăvara anului 1823 cînd am revenit din Ungaria am posedat un pașaport emis în Magyaróvár, valabil pentru Viena, care între timp s-a pierdut. Dar nu îmi amintesc cum arată și dacă era valabil pe termen limitat sau nelimitat.

În continuare trebuie să menționez faptul că avocatul sus amintit, Scheiner, care în 1831 mi-a obținut pașaportul valabil pentru Kreuth nu se mai află aici, deoarece, după cum am auzit, a fugit din țară în urmă cu cîteva ani.

În ceea ce privește operele mele publicate, mă refer din nou la declarația făcută în fața acestui magistrat din Viena și adaug ceea ce mai declarasem: prima ediție a poeziilor mele a apărut sub numele de Nikolaus Lenau în 1832, iar a doua ediție a fost tipărită și publicată în 1834 la editura Cotta din Stuttgart.

Poemul Faust a apărut într-un volum, de asemenea la aceeași editură, dacă nu mă înșel în 1835, cele două almanahuri pentru anul 1835 precum și pentru 1836 au fost editate de librăria Brodhag din Stuttgart. În sfîrșit, menționez că între anii 1832 și 1837 în diverse reviste și almanahuri din țară și străinătate mi-au apărut cîteva poezii.

*La 2 iulie 1838 magistratura orașului Viena l-a supus pe Nikolaus Lenau unui interogatoriu din cauza infracțiunii contra cenzurii. Procesul verbal conține declarația lui Lenau din care publicăm o parte. Lor sum digniat aut ad ex ea atio od eriusie tin eu feugait dunt velit doloreum num ing et, consequatue

LENAU 3
GEDICHTE – POEZII – VERSEK

Încă în 1995 a apărut la München volumul de poezii de Nikolaus Lenau în trei limbi, cu un tabel cronologic întocmit de MádI Antal. Este o culegere de versuri alese ale unuia dintre cei mai reprezentativi poeți ai romantismului din Europa Centrală. Pasionat și adînc impresionat – cum a fost poate numai poetul Petőfi – de întinderile puste, de dumbrăvile, mlaștinile și stușișurile simpiei și de oamenii acestor locuri, Lenau a fost unul dintre cei mai sensibili poeți ai timpului. Atît prin poeziile sale romantice, cît și prin firea sa neliniștită și viața lui aventuroasă a devenit un simbol al timpului: simbolul poetului romantic. La creșterea permanentă a nimbului său poetic a contribuit nu numai creația sa cuprinzătoare frumoasă, de mare sensibilitate și adînc cuget, ci și soarta sa, care l-a transformat într-un veritabil erou tragic al timpului.

Încă în timpul vieții s-a bucurat de mare popularitate, dar interesul față de poeziile sale nu a scăzut nici de atunci, cei mai mari poeți ai timpului traducînd cu pasiune versurile sale. Din volumul citat am ales cîteva din cele mai frumoase traduceri.

Și te aud șoptind

*Te simt – cum sfînt în vînt foșnesc
Stejarii-ți prin păduri
Prin care gînduri rătăcesc
Cu ușorii pași de furi.*

*Prin freamăt nesupus aud
Pîrîu-n sfînci ascuns
Mustrîndu-mă cu vuiet surd
Ca pe-un prieten dus.*

*Aud și dangăt de tălăngi
Purtat pe-a mării frunți,
Pierdute triluri printre crăngi
Din neguroși-ți munți.*

*Dă foșnet abătutu-ți crîng
Cu păsări îngîmînd
Și-n vînt năîng frunzișuri plîng,
Să nu te uit, strigînd!*

*Pe malul tău cînd m-am oprit
La rîul de hotar,
Am strîns în brațe, răvășit
Cel mai de-apoi stejar,*

*Sfioase lacrimi, de plecat
În scoarță s-au prelins:
Credință veșnică-am jurat
Din sufletu-mi nestins.*

*Mi-i dor de-a tale inimi tari
Ce mie mi-au bătut –
Vărs negrelor talazuri mari
Fierbinte plîns, – tribut!*
(Nicolae Labiș)

În primăvară

*Pe-a trilurilor sale scară
Se urcă ciocîrlia-n zori,
De-a cîntăreților fanfară
Răsună codrul plin de flori.*

*Clădite-s peste tot altare
Și miile de inimi bat
Chemînd stăruitor și tare
La sfîntul dragostei sabat.*

*În dom ard trandafirii roșii
Pe cruguri de smaragd și curg
Prinos jertfindu-i credincioșii
Din zori de zi pînă-n amurg.*
(Șt. O. Iosif)

Stai deasupra-mi

*Stai deasupra-mi, ochi de întuneric,
Cu putere mă pătrunde – acu –
Serioasă, blîndă, visătoare,
Neadîncit de dulce, noapte, tu!*

*Cu-al întunecimii tale farmec
Risipește ceața lumii reci,
Să te simt plutind deasupra vieții-mi
Singuratic, tu, în veci de veci.*
(Mihai Eminescu)

La patria mea

*O, cît de mult te-ai depărtat
Iubitul meu pămînt,
Ca fericirea-mi ce-a plecat
Pe ape și pe vînt!*

*Prin noapte-mi mîn gîndirea grea
Pe-ocean închis și treaz,
S-amestecă visarea mea
Cu freamăt de talaz.*

*Bătaia apelor ascult
Și mă-nfior zîmbind:
Te simt, aproape, ca de mult.
(Șt. O. Iosif)*

Privire în pîrîu

*Văzut-ai vreun noroc trecînd
Ce-n veci n-o să mai vie,
La un pîrîu să stai privind
La fuga ce te-mbie?*

*Privește-o doar adînc, adînc:
Va fi alînătoare,
De ți s-au rupt chiar dorul sfînt
Din pieptul ce te doare.*

*Te uită drept în jos la rîu
Prin-te apucă plînsul
Și vezi, prin negura lui, greu
Puhoi, fierbînd și dînsul.*

*Uitarea va veni visînd
Să-nchidă răni profunde.
Se vede sufletul curgînd
Cu chinul său pe unde.*

(Ion Pillat)

Anul 50

Fișier al colaboratorilor FOII (49)

Zoltán Szász

debut de presă • colaborări • istorie literară

Pe cât de discret în manifestările sale publice de la ziarul românesc, pe atât de profund supravegheate au fost materialele ce le-a publicat aici acest colaborator. Întilnindu-i semnătura, sub câteva din articolele sale de substanță, precum și datele pe care le-am aflat tot din paginile ziarului despre frumoasa sa prestație ca student budapestan, speram, în timpul documentației noastre, să-l întilnim pe Zoltán Szász mult mai prezent în colaborările cultural-literare ulterioare debutului său. Aceasta fiindcă scrisul său, exersat pe această filieră, îl îndreptăța să se alăture grupului redus de critici și istorici literari ai comunității.

Zoltán Szász aparține prin preocupări și, uneori prin stil, intelectualilor de tipul lui Gh. C. Mihăiescu (Fișa 33) sau Tiberiu Herdean (Fișa 11). Ne-a nedumerit și tăcerea care s-a așternut peste colaborările sale, într-un moment când pagina de literatură și artă, unde îi apăreau materialele, putea fi întreținută mult mai constant și substanțial de semnătura sa. Pe de altă parte, anii 1962-1964 era momentul prielnic al deschiderii paginii spre tineri colaboratori, sub semnul încurajator al profesorului Pálffy Endre (Fișa 16), pe atunci și redactor-șef al ziarului românesc. Zoltán Szász avea, ca și Vasile Roxin (Fișa 4), format și el

în preajma dascălului budapestan, nu numai mediul propice lansării sale ca jurnalist, dar chiar și modelul implicării profesorului în redactarea și concepția ziarului, îndeosebi a scrierilor de istorie literară.

Numele lui Zoltán Szász apare la știrile despre studenții la ELTE, încă din 1959, cu prilejul unei serate a catedrei budapestane. Era coleg cu I. Medve, Jügan, Maria Selejan (nr. 1, 1 ian. 1959). Debutul la ziarul românesc are loc cițiva ani mai târziu, cu un scurt material despre același gen de acțiune, intrat deja în tradiția catedrei, seratele cultural-literare cu prilejul marcării unor evenimente importante, precum comemorarea a 50 de ani de la moartea lui I. L. Caragiale. Pentru informațiile pe care le cuprinde, care pot constitui o bună carte de vizită a catedrei de la Budapesta, materialul lui Zoltán Szász dă toate datele necesare: conferința lui Köpeczi Béla, într-o tratare comparată româno-maghiară a scrierilor dramaturgului (Serată comemorativă I. L. Caragiale, nr. 10, 15 mai 1962). Implicat în activitatea catedrei, participă în ultima perioadă a studenției la cursurile de vară de la Sinaia, într-o delegație de elită a

intelectualității, alături de Pálffy Endre, Lajos Tamás, Vilmos Váncsa, Gh. Mészáros, Gh. Petrușan (nr. 16, 15 aug. 1962).

Mai mult ca sigur că îndemnul și supravegherea profesorului Pálffy Endre, în momentul șefiei acestuia la cîrma ziarului, au constituit motive întemeiate ca și acest student eminent, (ca de altfel și fostul student Alexandru Király, prezent și acesta în coloanele ziarului cu materiale de limbă) să colaboreze la ziar. O face, din păcate, sporadic, cu materiale de cultură. Dacă substanța lor ideatică, precum și formula medalioanelor literare, deschid interesante observații într-un stil îngrijit, cu atât mai mult s-ar fi justificat o colabora-

re mai susținută, eventual, o implicare mai angajată a lui în redacție, pentru susținerea unei rubrici de cronică literară. Iată, de pildă un material mai amplu, despre aniversarea a 150 de ani de la nașterea lui George Barițiu, publicat la sfîrșitul anului 1962 (nr. 23, 1 dec.). După informațiile de istorie literară, pe care le stăpînește cu mare artă, autorul articolului transmite mesajul bardului pașoptist, „formarea conștiinței de unitate a românilor din diferite țări”, angajarea acestuia în presa românească (Gazeta de Transilvania), în organizarea forurilor culturale (Astra) și militarea pentru concordia națională. Argumentele sînt completate cu mărturiile de prețuire ale lui Barițiu la moartea lui István Széchenyi și László Teleki, în care exprimă admirația pentru asemenea intelectuali apărători ai drepturilor minorităților și ai presei.

Problematica istoriei vechiului XIX, la punctul de intersecție cu cultura și literatura de interferență a celor două comunități, română și maghiară, pare să fie preocuparea centrală a intereselor lui Zoltán Szász. Articolele sale, inițial cronici de carte istorică sau literară, dezvoltă idei incitante, angajînd implicit un dialog cu cărțile respective. Materialul „Din istoricul raporturilor noastre cu popoarele vecine” (nr. 6, 15 mart. 1963), pomește de la o carte și face o trecere în revistă a documentelor invocate, ajunge în cele din urmă la esența problemei, cea a raporturilor româno-ma-

ghiare. Aducînd drept argumente comunicate, acte oficiale, extrase de presă (din Expatriatul, Adevărul, Votul poporului) și aici mesajul armoniei celor două nații este demn de subliniat. Mult mai ilustrativ pentru disponibilitățile de cronicar literar ale lui Zoltán Szász este articolul „Răsărit magic”, o cronică la traducerea poeziilor lui Lucian Blaga în maghiară, apărute la Ed. Europa, cu prefața profesorului Sámuel Domokos. Articolul nu este doar o cronică, în sensul strict al termenului, ci dezvoltă un studiu de literatură critică. Autorul materialului face o prezentare a traiectoriei lirice a poetului, demonstrînd noutatea liricii blagiene, mai ales, la nivel de concepție și viziune. E de semnalat aici înțelegerea poeziei expresioniste, ca un mod de concepere poetică a lumii, văzută de Zoltán Szász ca expresie a iraționalismului magic. Cronicarul observă, pe bună dreptate, partea de noutate din volumul Laudă somnului: „Nu analizează, ci re trăiește numai și redă pe baza acestor re trăiri. De după paravanul expresionismului lui Blaga apare o lume bizară și străină, lumea misterelor, plină de animale create de imaginația sa, plină de stele moarte și peisaje înviate”. Informațiile de istorie literară a traducerilor în maghiară se leagă de câteva nume importante ale culturii: Áprily Lajos, Gáldi László, Szemlér Ferenc. Probabil că aceste zone-tampon între cele două culturi, dar și între istorie și literatură, l-au făcut pe Zoltán Szász să intre și în colectivul redacției revistei Europa, pe care o scoate catedra de română de la ELTE. După aceste colaborări de substanță la ziarul românesc, aventura cercetătorului și cititorului de literatură de specialitate, care e Zoltán Szász, continuă cu beneficii intelectuale.

Cornel Munteanu

Din fișele următoare: Gheorghe Ruja (50) și Fișierul la capăt de drum.

Serată comemorativă I. L. Caragiale

Uniunea Scriitorilor Maghiari, în colaborare cu Consiliul Național pentru Apărarea Păcii, a organizat la 7 mai, o serată comemorativă în cinstea celei de-a 50-a aniversări de la moartea marelui dramaturg și nuvelist realist I. L. Caragiale.

La serată au participat între alții tovarășul Dr. Florea Dună, atașat cultural al Ambasadei R. P. Romîne din Budapesta, precum și mai mulți reprezentanți ai vieții noastre culturale. La serata desfășurată într-o atmosferă prietenească și călduroasă, conferința comemorativă a fost ținută de dr. Köpeczi Béla, conducătorul Direcțiunii Generale a Editurilor. Conferențiarul a prezentat activitatea scriitorului, analizînd concepțiile sale politice și artistice.

I. L. Caragiale a fost un talent viguros, însetat de o viață mai justă, care a reușit să ridice prin operele sale literatura realist-critică la culmea ei, îndreptîndu-și ascuțitul criticii sale împotriva patriotismului fals, a frazeologiei goale precum și a curențelor naționaliste ale epocii sale.

În valorosul său discurs tovarășul Köpeczi a făcut o comparație între arta scriitorului român și între operele unor scriitori maghiari contemporani, subliniind a cele trăsături prin care opera lui Caragiale devine mai apropiată publicului maghiar.

Conferința a fost urmată de un program în cadrul căruia artiști de seamă au prezentat scene din operele scriitorului.

Szász Z.

La 24 aprilie legenda fotbalului românesc se retrage din națională

„Gala Hagi” stă în centrul atenției

În meciul de retragere al lui Gheorghe Hagi este implicată tot mai multă lume. După cele mai proaspete informații, pînă la încheierea de marți a numărului nostru și-au anunțat prezența tot mai multe dintre vedetele fotbalului mondial, care păstrează o relație bună cu Hagi. Este sigur deja că Luis Figo, cel mai scump transfer din istoria fotbalului, va participa la „Gala Hagi”, care se va desfășura pe Stadionul Național „Lia Manoliu” din București. De asemenea au confirmat participarea: Hugo Sanchez, Francisco Buyo, Michel și Chendo (foști coechipieri la Real Madrid), Robert Prosinecki, Haim Revivo, Carlos Dunga și alți colegi de echipă din întreaga Europă. Olandezul Johan Cruyff, cel care a fost timp de doi ani antrenorul lui Gică Hagi va fi prezent și la București în noaptea de 24 aprilie. Motivînd cu oboseală, Raul și Beckham nu vor sosi în România, iar de la Hierro, Celades, Maldini, Del Piero, Rui Costa și Di Livio se așteaptă încă un răspuns definitiv. Aceștia au dorit participarea, însă din cauza altor partide vor veni numai în caz că vor obține accepțiunea antrenorilor lor. Mircea Sandu, președintele Federației Române de Fotbal a anunțat că președintele României Ion Iliescu, îi va primi în audiență, pe 24 aprilie, la Palatul Cotroceni, pe Gheorghe Hagi, Joseph Blatter și Michel Platini.

În zilele de 23-24 aprilie se planifică în București un șir de manifestări în cinstea decarului legendar al fotbalului româ-

nesc. Punctul culminant al show-ului îl va constitui meciul între selecționatele lumii (All Stars) și a României. Gala Hagi va fi transmisă în direct de postul național România 1 și cel mai mare post comercial român ProTV, iar la radio dreptul de transmisie îi aparține postului România Actualități. Cu două săptămîni înainte de gală, din cele 55 de mii de bilete eliberate, au fost vîndute deja 15 mii. Hagi însuși a reținut 3100 de tichete, pe care le-a cumpărat pentru a le oferi cadou apropiaților.

Înainte meciului de retragere, Joseph Blatter președintele FIFA a adresat următoarele cuvinte cititorilor cotidianului ProSport. Fotbalul este un joc de echipă dar, în același timp, aparține unor individualități remarcabile care sînt capabile să încînte suporterii cu tehnica și carisma lor. Gheorghe Hagi este în mod sigur una dintre aceste individualități remarcabile. Numit „Maradona din Carpați”, el și-a păcălit de nenumărate ori adversarii și a trimis spectatorii în extaz. Cariera sa l-a scos de nenumărate ori din țara natală, România, și l-a dus pe multe terenuri de fotbal din străinătate, făcînd din Hagi probabil cel mai cunoscut jucător român din ultimul deceniu. Hagi este un fotbalist care nu lasă pe nimeni indiferent. Este plin de temperament, uneori chiar prea mult, dar acesta este poate unul dintre „ingredientele” care deosebesc marii jucători de cei care sînt doar buni. Gheorghe Hagi și-a

lăsat amprenta și dincolo de terenul de fotbal. Ca membru al Comitetului FIFA pentru Fotbal el are o contribuție importantă la promovarea și dezvoltarea jocului nostru. Îi doresc lui Gheorghe mult noroc în viitor și aștept să văd în continuare contribuția sa, pentru binele fotbalului. – semnează Joseph Blatter.

Gheorghe Hagi timp de 18 ani, cît a evoluat în naționala României a jucat 122 de partide și a marcat 35 de goluri. A participat la cîte trei finale de Campionat European și Campionat Mondial. Astfel deține titlul jucătorului român de cel mai multe ori selecționat. Lungul său drum în lumea fotbalului printre altele este marcat de

7 titluri de campion național și 3 cupe europene. Cariera sa din 1983 sa desfășurat în fața lumii întregi, dar ce s-a întîmplat înainte de asta mai puțină lume cunoaște. În pagina 16 puteți citi despre viața micuțului Hagi, despre drumul lui de la Săcele pînă la București.

Ștefan Crăsta

Prima victorie a lui Ralf Schumacher și BMW

Competiția, sau mai exact controversa, din Imola (San Marino) au început cu mai multe zile mai devreme, fiindcă Papa Ioan Paul al II-lea a vrut să interzică desfășurarea concursului F1, planificată tocmai în Duminică Paștilor. În fine, a dat dezlegare cursei, dar a subliniat că în viitor nu se mai poate întîmpla una ca asta.

La antrenamentul de măsurare a timpului de simbată, 14 aprilie, toți piloții au fost deosebit de activi. Pînă și cei mai mari piloți au început antrenamentul din prima clipă. Nu numai monstrele de la Ferrari sau McLaren, ci și celelalte: Williams, Jordan, Sauber și Honda au gonit foarte bine, schimbînd din moment în moment calificarea. Încă simbată s-a putut constata că de data aceasta Schumacher cel mic (Ralf) e în formă excelentă. Duminică, la linia de start de pe primele 4 linii, piloții s-au înșirat în felul următor: 1. Coulthard, 2. Häkkinen; 3-4. Frații Schumacher; 5-6. Trulli, Barrichello, 7-8 Montoya, Panis.

Ralf Schumacher a prins de minune startul, folosindu-se de clipele „slabe” ale celor doi piloți McLaren. În turul 2 s-a schimbat definitiv ordinele concurenților: 1. Ralf Schumacher; 2. Coulthard; 3. Trulli; 4. Häkkinen; 5. Michael Schumacher; 6. Montoya.

Din înșirarea de mai sus se poate constata că competiția F1 ne va rezerva pînă la sfîrșitul sezonului încă multe surprize. În orice caz, e bine să fie reținut de pe acum numele Montoya. Cred că dacă ar primi o mașină mai bună, în scurt timp ar ajunge la rezultate de care s-ar bucura mult cei „de acasă”, din Columbia. Ar fi un lucru interesant dacă s-ar organiza un concurs cu mașini de același tip. Atunci ar reieși mai bine diferența dintre piloți și capacitatea lor. În orice caz, la

Ralph Schumacher pentru prima dată pe cea mai înaltă treaptă a podiumului

competițiile trecute s-a dat o tot mai mare importanță cauciucurilor. Pînă acum pneurile Bridgestone și Michelline s-au dovedit cele mai bune.

Nu întîmplător se numește F1 sportul tehnicii. Eu aș mai adăuga încă cîteva atribute: sportul nervilor, sportul norocului, sportul emoțiilor.

În fine, competiția a 21-a din San Marino s-a încheiat fără accidente grave, totuși sacrificii mari, fiindcă mulți concurenți au fost obligați să întrerupă cursa și să părăsească arena mai devreme: Alonso (în runda a 5-a), Verstappen (6),

Räikkönen (17), M. Schumacher (25), Mazzacane (28), Villeneuve (30), Fisichella (31), Irvine (42), Montoya (50), Marques (54).

În cazul lui Montoya, personalul tehnic nu a lucrat bine: peste un minut a staționat mașina în boxă. Dar pilotul nici la start nu a pornit cu mașina bună (atunci cînd înainte de a intra în boxă, a pornit de pe locul 5).

Clasamentul piloților

1. Ralf Schumacher (Germania; Williams BMW; Michelin) 62 runde în 1.30:44,817; Viteza medie: 202,062 km/h
2. D. Coulthard (Marea-Britanie, McLaren-Mercedes; Bridgeston)
3. Barrichello (Br.; Ferrari; B.)
4. Häkkinen (Finl; McLaren-Mercedes; B.)
- Frentzen (Germania; Jordan-Honda; B.)

Tabela individuală

1. M. Schumacher și D. Coulthard 26-26 p.; 3. Barrichello 14 p.; 4. R. Schumacher 12 p.; 5. Heidfeld 7 p.; 6. Frentzen 6 p.

Tabela constructorilor

1. Ferrari 40 p.; 2. McLaren 30 p.; 3. Williams 12 p.; 4. Jordan 10 p.; 5. Sauber 8 p.; 6. BAR 3 p.

Ultimele rezultate ale echipelor noastre de fotbal din 14, 15 aprilie**Campionat național, divizia II.**

Tiszaújváros—Giula 0-1

Campionat județean, Bichiș, divizia I.

Micherechi—Bătania 1-3

Campionat județean, Bichiș, divizia II.

Aletea—Kaszaper 4-0

Campionat județean, Bichiș, divizia III.

Kardos—Örménykút—Leucușhaz 2-3

Ciorvaș II—Chitighaz 0-2

Campionat, județean, Bihor, divizia I.

Jaca—Berettyóújfalu 1-1

Sárrétudvari—Leta Mare 1-2

Următoarele meciuri de fotbal**21 aprilie (sîmbătă)**

Bătania—Vareu 17.00

Szarvas—Micherechi 17.00

Agrokvalit—Tetétlen—Jaca 16.00

Orosháza—Aletea 17.00

22 aprilie (duminică)

Leta Mare—Hajdúböszörmény 16.00

Leucușhaz—Ciorvaș II 17.00

Chitighaz: zi liberă

ROMÂNIA

Luni 23 aprilie

6.00 Telematinal 7.50 Surprize, surprize... (R) 9.50 Bravo, Bravissimo! (R) 11.30 Știri de sâmbătă asta! (R) 12.00 Teleenciclopedia (R) 13.00 Jurnalul de prînz 13.10 Informații bursiere 13.30 Pro Patria 14.30 Orice e posibil 15.00 Cronica 16.30 Știri 17.15 Serial. Pasiuni 18.00 Impas în doi 18.50 Corect! 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Iartă-mă! 20.45 Scurt pe doi 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Dunărea albastră 23.10 Teatru TV.

Marti 24 aprilie

6.00 Telematinal 8.15 Ora G 9.00 Serial. Pasiuni 9.45 TVR Cluj 10.50 TVR Iași 11.55 TVR Timișoara 13.00 Jurnalul de prînz 13.15 Informația 13.30 Iartă-mă! 14.30 Serial. Orice e posibil! 15.00 Puncte cardinale 15.30 Cronica 16.30 Știri 16.35 Pentru dv. Doamnă! 17.15 Serial. Pasiuni 18.00 Cu ochii'n 4 18.50 Corect! 19.00 Jurnal 19.45 Gala Hagi. Spectacolul multimedia și meciul de retragere din echipa națională ale celui mai bun fotbalist român din toate timpurile. 22.30 Jurnalul de noapte 22.45 Lumea dansului 23.45 Cu ochii'n 4 (R) 0.35 Puncte cardinale (R) 1.05 Jurnal (R) 1.50 Film. La limită.

Miercuri 25 aprilie

6.00 Telematinal 8.00 Tezaur folcloric (R) 9.00 Serial (R). Pasiuni 9.45 TVR Cluj 10.50 TVR Iași 11.55 TVR Timișoara 13.00 Jurnalul de prînz 13.15 Informația 13.30 Oameni ca noi 14.00 Desene animate 14.30 Orice e posibil 15.00 Panorama 16.45 Știri 16.50 Fotbal: România - Slovacia 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Serial. Districtul 20.45 Recurs la morală 21.45 Amprente 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Film. Culoarea nopții 0.45 Informația 1.00 Jurnal (R) 1.45 Film. Cînd faci valuri.

Joi 26 aprilie

6.00 Telematinal 8.00 Recurs la morală 9.00 Fotbal: România - Slovacia (R) 9.45 TVR Cluj 10.50 TVR Iași 11.55 TVR Timișoara 13.00 Jurnalul de prînz 13.15 Informația 13.30 Serial (R). Districtul 14.15 Desene animate (R) 14.35 Serial. Orice e posibil! 15.00 Conviețuiri 16.30 Știri 16.35 Medicină pentru toți 17.15 Serial. Pasiuni 18.00 Eu, cetățeanul 18.50 Corect! 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Sub acoperire 20.45 Reflecții rutiere 21.00 Scurt pe doi 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Film. Crime și secrete 23.00 Nocturna melomanului.

Vineri 27 aprilie

6.00 Telematinal 8.10 Eu, cetățeanul (R) 9.00 Serial (R). Pasiuni 9.45 TVR Craiova 12.00 Film. Sub acoperire (R) 13.00 Jurnalul de prînz 13.15 Ciberfan 13.40 Cu ochi 'n patru 14.30 Tribuna partidelor parlamentare 15.00 Lumea și noi 15.30 Drepturile omului 16.30 Știri 16.35 Ai carte, ai parte! 17.00 Gimnastică sportivă: Campionatele Internaționale ale României. Concursul masculin 18.00 O vedetă... populară 18.45 Parlamentul României 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Ploaia steluțelor 21.15 Serial. Îngerul întunecat. 22.10 Jurnalul de noapte.

Sîmbătă 28 aprilie

6.00 O vedetă...populară (R) 6.45 Serial. Zorro 7.35 Desene animate 8.25 Film. Tinerii aventurieri 10.00 Muzică populară 11.00 Auto Club 11.30 Casa mea 12.00 Serial. Frumoasele școlii 12.50 Jurnalul de prînz 13.00 Debut 50 Plus 14.00 Fotbal: Foresta Făticești-Steaua 15.00 Debut 50 plus 16.15 Ora G 17.00 Gimnastică artistică 18.00 Garantat 100% 19.00 Jurnal 19.25 Sport 19.30 Surprize, surprize 21.30 Serial. Amy 22.20 Jurnal de noapte 22.30 Telecinemateca: Biblia de neon 23.10 Marele Jaz.

Duminică 29 aprilie

6.00 Ceasul deșteptător 7.00 Universal credinței! 8.00 Desene animate 8.30 Kiki Riki Miki 9.30 Viața satului 11.05 Tezaur folcloric 12.05 De luni pînă duminică 12.50 Jurnalul de prînz 13.00 Gimnastică artistică 14.00 Fotbal: Campionatul Național Rocar-FC Argeș 16.00 Bravo, Bravissimo! 17.30 Film. Noe 19.00 Jurnal 19.25 Sport 19.30 Film. Dansînd cu lupii 21.10 Știrile de sîmbătă asta 21.40 Fotbal Show 22.30 Jurnalul de noapte 1.00 Jurnal 1.30 Film. Dansînd cu lupii. (R).

TVR

Luni 23 aprilie

6.00 Serial (R). E timpul să mă mărit! 6.30 Desene animate 7.05 Extraterestrii în familie (R) 7.35 Serial (R). Acvila 8.00 Baschet NBA Campionat Nord-American (R) 10.00 Știri 10.10 Film (R). Alegerea făcută 11.45 Serial (R). Domnișoara Andrea 12.40 Răscruți (R) 13.10 Desene animate 14.30 Știri 14.35 Serial (R). Mike Hammer 15.30 Toți, împreună 16.15 Afaceri la cheie 16.30 Țara de piatră 17.00 Serial. Tată, am încurcat-o! 17.30 Telegiurnal TVR 2 17.50 Lady, Lady 18.10 Autograf muzical 19.00 Lumea de mine 20.00 Puls 2001 22.35 Sport plus 23.20 Obsesia vitezei 0.05 Știri bancare și bursiere 0.10 TVM Mesager 1.40 Serial de călătorii.

Marti 24 aprilie

6.00 Serial (R). Domnișoara Andrea 6.50 Poftă bună cu Petrișor! (R) 7.00 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 7.35 Tip-Top, Mini-Top 8.10 Arca lui Noe (R) 8.40 Sport Plus (R) 9.35 Știri 9.40 NBA action (R) 10.10 Obsesia vitezei (R) 11.00 Reforma la bani mărunți 11.30 Afaceri la cheie (R) 11.45 Serial. Domnișoara Andrea 12.40 Tribuna partidelor 13.10 Desene animate 14.30 Știri 14.35 Trupa DP 2 16.00 Poftă bună cu Petrișor 16.10 Autograf muzical 16.30 Călătorind prin țară 17.00 Serial. Tată, am încurcat-o! 17.30 Telegiurnal TVR 2 17.50 Lady, Lady 18.15 Toți, împreună 19.05 Serial. În mijlocul furtunii 20.00 Pragul de sus 21.30 Știri 21.35 François Villon 23.05 Euro. doc 23.45 Știri bancare și bursiere.

Miercuri 25 aprilie

6.00 Serial (R). Domnișoara Andrea 6.50 Poftă bună cu Petrișor! (R) 7.05 Acra lui Noe (R) 7.35 Toți, împreună 8.40 François Villon (R) 10.20 Știri 10.25 Autograf muzical 10.30 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 11.00 Serial (R). Băieți buni, băieți răi 11.45 Serial (R). Domnișoara Andrea 12.40 Cronici votive (R) 13.10 Desene animate 14.35 Trupa DP2 16.00 Poftă bună cu Petrișor! 16.10 Autograf muzical 16.30 Mit și istorie 17.00 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 17.30 Telegiurnal TVR 2 17.50 Desene animate 18.15 Toți, împreună 19.05 Serial. În mijlocul furtunii 20.00 Pe muchie de cuțit 21.00 Răscruți 21.35 Film. Izolarea 23.10 Patrimoniul.

Joi 26 aprilie

6.00 Serial (R). Domnișoara Andrea 6.50 Poftă bună cu Petrișor! (R) 7.05 Tradiții 7.35 Ferma (R) 8.40 Film (R). Izolarea 10.05 Știri 10.10 Oprirea obligatorie (R) 10.30 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 11.00 Serial (R). În mijlocul furtunii 11.45 Serial. Domnișoara Andrea 12.40 Tribuna partidelor parlamentare 13.10 Desene animate 14.30 Știri 14.35 Trupa DP2 16.00 Poftă bună cu Petrișor! 16.10 Autograf muzical 16.30 E dreptul tău! 17.00 Serial. Tată, am încurcat-o! 17.30 Telegiurnal TVR 2 17.50 Desene animate 18.15 Toți, împreună 19.00 Documentar 19.30 Ora adevărului 20.15 Documentar 21.45 Știri 21.50 Serial. Captiv în viitor 22.40 Concert 23.40 Documentar 0.10 Știri bancare și bursiere.

Vineri 27 aprilie

6.00 Serial (R). Domnișoara Andrea 6.50 Poftă bună cu Petrișor! (R) 7.05 Documentar 7.35 Țara de piatră (R) 8.05 E dreptul tău (R) 8.35 Atlas (R) 9.05 Medalion de interpret (R) 9.35 Știri 9.40 Patrimoniul (R) 10.30 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 11.00 Puls 2001 (R) 12.35 Euro.doc (R) 13.15 Desene animate 14.35 Trupa DP 2 16.00 Poftă bună, cu Petrișor 16.15 Spectacolul lumii... (R) 16.45 Oprirea obligatorie 17.00 Reforma la bani mărunți 17.30 Telegiurnal TVR 2 17.50 Teatru TV: „Mușatinii” 18.00 Documentar 18.50 Aripa și roți 19.05 Televiziunea, dragostea mea 19.30 Dezastre 20.05 D'ale lui Mitică 21.05 Misiune pe chei.

Sîmbătă 28 aprilie

6.00 Serial (R). Domnișoara Andrea 6.50 Patrimoniul 7.35 Teatru TV (R). Mușatinii 8.35 On line 9.05 Povestiri cu internet neașteptat 9.35 Arta apărării 10.05 Serial. Wishbone 10.30 Serial. Extraterestrii în familie 11.05 Serial. Acvila 11.45 Arca lui Noe 12.05 Surprizele științei 12.30 Din goana trenului 13.00 Știri 13.05 Atlas 13.50 Planeta singularică 14.40 Documentar 15.35 Serial. E timpul să mă mărit 16.00 Top TVR2 17.00 Prețul succesului 17.30 Telegiurnal TVR 2 17.40 Teatru liric 19.15 Cinematograful, o istorie vie 20.10 Serial. Scurte povestiri cinematografice 20.35 Supranaturalul 21.25 Știri 21.30 NBA Action 22.00 Despre viață și sex.

Duminică 29 aprilie

6.00 Prețul succesului (R) 6.30 Serial (R). Extraterestrii în familie 7.00 Serial (R). Acvila 7.30 Tradiții 8.00 Medalion de interpret 8.30 Ferma 9.30 Cronici votive 10.05 Serial. Wishbone 10.30 Serial. Extraterestrii în familie 11.05 Serial. Acvila 11.30 Tip-Top, Mini-Top 12.00 Kideo 12.30 Spectacolul lumii 13.00 Știri 13.05 Documentar 14.35 Splendorul naturii 14.25 Serial. Pasiuni bizare 14.45 Serial. Star Trek 15.35 Documentar 16.30 Paralele inegale 17.30 Telegiurnal TVR 2 17.40 Serial. Mike Hammer 18.30 Atenție, se cîntă! 20.00 Film. Dovadă periculoasă 21.30 Știri 21.35 NBA - campionatul Nord-American de Baschet 0.05 TVM Mesager 0.35 Telegiurnal TVR 2 (R).

ÎN LIMBA MATERNA emisiune radiofonică în limba română

23 APRILIE, LUNI (redactor: Iulia Kaupert)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.00: Montaj de muzică populară - redactor: Gelu Stan din Timișoara 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.40: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Încheiere.

24 APRILIE, MARTI (redactor: Petru Cîmpian)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.40: Evenimente calendaristice 10.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.45: Engleza pe înțelesul tuturor - curs de limbă engleză 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

25 APRILIE, MIERCURI (redactor: Adam Bauer)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Sport - rubrica lui Adam Bauer 11.53: Avanspremiera „Ecranul nostru” 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

26 APRILIE, JOI (redactor: Monica Rocsin)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 11.00: „Cuvinte potrivite” - emisiune dialog de cultivare a limbii române 11.15: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.45: Nota săptămînii de Edda Illyes 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

27 APRILIE, VINERI (redactor: Eva Iova)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 11.50: Revista presei „Foaia românească” 11.52: Avanspremiera „Ecranul nostru” 11.00: „De la 14 la 18 - liceenii” 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Actualități la români din Banatul Sîrbesc - relatează Cornel Mata din Virșet 11.50: Știri și curiozități din România - relatează Simona Pele din Timișoara 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

28 APRILIE, SÎMBĂTĂ (redactor: Iulia Kaupert)

14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40: Programul bisericilor ortodoxe și al adunării baptiste 14.50: Recomandări culturale 15.00: Party Time - magazin de muzică ușoară 15.30: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 15.58: Încheiere.

29 APRILIE, DUMINICĂ (redactor: Iulia Kaupert)

14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40-15.30: Retrospectiva săptămînii (spicuiri din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămînii) 15.30: Emisiune religioasă ortodoxă 15.55: Încheiere.

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

În fiecare seară, între orele 19.00-19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe țară. Sumarul acesteia este compus din actualitățile zilei și reportaje, interviuri din viața comunității noastre, respectiv relatări din viața școlilor românești.

Emisiunea de seară, difuzată pe țară, pe lângă frecvențele de 66,29 MHz și 66,14 MHz, poate fi ascultată și pe undele occidentale, pe frecvențele locale ale studiourilor regionale.

Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debrețin 91,4 MHz, Radio Seghedin 93,1 MHz

Ecranul nostru

25 aprilie 2001 (m1 ora 13.25)

Reluare: 28 aprilie 2001 (m2 ora 10.35)

Programul săptămînii viitoare:

În săptămîna viitoare, după un buletin informativ, magazinul românesc al Televiziunii Maghiare vă va călăuzi la Jaca, unde au susținut un spectacol păstrătorii de tradiții din Micherechi. Tot la Jaca a cîntat și tînărul Grigore Pojandán, care nu demult a cîștigat un concurs pe țară în categoria de cîntece populare. Ecranul Nostru vă va introduce și în atmosfera lumii teatrale printr-un reportaj realizat la Giula, unde teatrul Masca din București a prezentat piesa „Concert de promenadă”, în regia lui Mihai Mălaime. Camera de luat vederi a redacției românești a fost prezentă și la Otlaca-Pustă, înregistrînd cîteva secvențe din actuala stare a renovării bisericii ortodoxe din loc. Realizator: Ștefan Crăsta

PETROM

ESENȚA MIȘCĂRII

În Ungaria
În două localități:
la Bichișciaba și la Nagylak

Radio România
Internațional
Emisiunea în limba
română

În fiecare zi între
orele 17.00-19.00
și 21.00-24.00,
pe frecvența 756 kHz

Vindem țigla

„Jamina Polca”
(2800 de buc.)

la un preț convenabil.

Țigla este nou-nouță,

în ambalaj original.

Telefon: 66/463-079

FM 92,1 MHz STEREO RADIO
VOCEA EVANGHELIEI ORADEA

3700 Oradea Str. Cuza Vodă nr. 85.

Tel. 59-430552, Fax: 59-427372

E-mail: inbox@rve.net

- muzică - știri locale și BBC - emisiuni

pentru orice vîrstă

Ascultați RVE non stop și pe Internet la:

http://www.rve.net

TRANS WORLD RADIO - ROMÂNIA

(Radio Vocea Evangheliei pentru Europa)

AM 1548 KHz zilnic, ora 21.15-21.45

SW 31 și 49 m - vineri: 18.30-18.45 - sîmbătă:

18.00-18.45 - duminică: 18.30-18.45

Trista poveste a aromânilor din Grecia

Povestea familiei lui Hagi este o poveste tristă ca a celor mai mulți dintre aromâni, izgoniți de pe pământurile natale. Rădăcinile lui sînt înfipte în pămîntul Greciei, acolo unde s-au născut străbunii lui. Bunicii lui, după ani lungi și grei, s-au așezat în satul Săcele. Pășunile dobrogene au fost prielnice creșterii oilor, ocupație de secole a aromânilor. Săcele a fost leagănul copilăriei lui *Iancu Hagi* și al băiețelului său Gheorghe, căruia i s-a prezis un viitor strălucit încă de la naștere. Însuși numele de Hagi are în aromână o semnificație deosebită, aceea de „vrednic de laudă”. Deși avea o constituție firavă, micuțul Gică a fost un copil ambițios și plin de energie. Îi plăcea să pescuiască sau să meargă cu oile la păscut împreună cu bunicul său, cu „papu” și cu Gheasur, credinciosul lor cîine ciobănesc. Ca într-o poveste, bunicul și nepoțelul său se trezeau de cu noaptea să-și ducă oile la cîmp.

Prima minge

Prima minge a lui Hagi i-a fost dăruită de bunicul său pe cînd avea doar doi anișori și era făcută dintr-o bă-

șică de porc. Apoi a primit de la bunica lui o minge de cîrpă, și mai târziu alta din pâr de cal. Băiețelului i-a plăcut de mic să jongleze pe ulițele satului. Văzînd plăcerea cu care micuțul bătea mingea toată ziua, mama i-a cumpărat de la oraș o minge adevărată din cauciuc. Pe atunci Hagi avea 6 ani. În ciuda faptului că de la naștere era dotat cu inteligență, Hagi nu s-a dat în vînt după școală. Surorile sale *Sultana* și *Elena* au fost nevoite să-l ajute la teme. Mai mult îi plăcea să urmărească jocul celor mai mari decît el, aducîndu-le mingile ieșite în afara terenului.

O viață nouă la Constanța

Cînd traiul la Săcele a devenit insuportabil, Iancu Hagi a decis să-și ducă întreaga familie la oraș, la Constanța. Gică avea pe atunci 8 ani și nu știa dacă să se bucure că va deveni băiat de oraș sau să-i pară rău de prietenii și amintirile frumoase lăsate în urmă. Dar s-a adaptat ușor la viața de la oraș și a continuat

Micuțul aromân din Săcele, simbol național al României

Începutul carierei lui Gheorghe Hagi

„Am crescut într-o familie obișnuită de aromâni, cu respect față de cuvintele, cîntecele și obiceiurile aromânești. Părinții mei m-au învățat că în viață este bine să nu uiți cine ești și de unde ai plecat. Și meseria mea de fotbalist, ca orice meserie, a fost lungă și foarte grea.”

bă de evoluția echipei Steaua, unde activau idoli săi *Iordănescu* și *Dumitru*. Talentul lui Hagi nu putea rămîne ascuns prea mult timp.

„Nea Ioji Bükkösi”, un om potrivit la locul și timpul potrivit

Prin intermediul unui coleg, Hagi i-a fost prezentat antrenorului *Iosif Bükkösi*, omul care a întrevăzut geniul lui Gică și care este în mare parte responsabil de afirmarea și succesul ulterior al acestuia. De atunci Hagi era chemat zilnic la antrenamente, „Nea Ioji” inițiindu-l în tehnicile fotbalului. Pentru că îi depășea mult pe cei de vîrsta lui, a fost încadrat într-o grupă de vîrsta cu doi ani mai mare.

Prima participare a lui Hagi la o competiție oficială a fost cea din cadrul Cupei Speranțelor, unde după un joc excepțional a obținut titlul de „cel mai bun jucător al turneului”. În zilele următoare, Hagi și familia sa au fost uimiți de apariția lui pe postul național de televiziune și în ziarul „Sportul”. După acest succes, tînărul a fost legitimat oficial, la numai 13 ani, la FC Constanța. Nu după mult timp a fost convocat în lotul național de cadeti. După mai multe evoluții în străinătate, la 14 ani Hagi a intrat și în atenția cluburilor din străinătate, în timp ce cluburile din țară se luptau să-l cîștige de partea lor.

Primii pași nehotărîți în orașul mare a coincis și cu prima mare pierdere

În mai puțin de doi ani, Hagi făcea un alt pas important în cariera sa, transferîndu-se la Luceafărul-București, cu perspectiva de a face parte din lotul național

de juniori al României și de a deveni student. A urmat însă o perioadă destul de dificilă pentru Hagi: tînărul a rămas fără familia sa într-un oraș mare și agitat. Nu după mult timp s-a întors la Constanța pentru a sta la căpătîiul bunicului său, care s-a stîns lăsînd un gol enorm în sufletul unui copil care nu știa ce înseamnă să pierzi pe cineva drag.

Așa cum promitea la plecarea sa în București, Hagi nu a uitat de unde a pornit, acceptînd în nenumărate rînduri să joace pentru FC Constanța, cu care a înfruntat pentru prima dată Steaua, în 1982. În urma unei evoluții spectaculoase, prin care Steaua a pierdut două poziții în clasament, Hagi a fost cooptat de către *Mircea Lucescu* la echipa națională. Gheorghe Hagi înscria gol după gol, într-un ritm infernal, cînd pentru Luceafărul, cînd pentru Farul, cînd pentru naționala de juniori a României. În același an, Hagi a semnat un contract cu Steaua, fără a fi convins de alegerea sa. Speriat de perspectiva că ar putea fi folosit doar pe post de rezervă la Steaua, Hagi a renunțat la contractul făcut cu Steaua în favoarea Sportului Studentesc, clubul universitar a cărui conducere a garantat înscrierea lui la facultate, visul de o viață al părinților lui Hagi.

Debut în națională

Cel mai frumos cadou primit de Hagi în prag de marjorat a fost cooptarea sa de către *Mircea Lucescu* la lotul național de seniori și spectaculosul său debut în meciul cu naționala Norvegiei, în vara lui 1983, și în Cupele Europene, în toamna aceluiași an.

Ce a urmat este istorie. Cel mai longeviv și mai prolific fotbalist român și unul dintre cei mai apreciați și mai rîvniți fotbaliști ai lumii, Gheorghe Hagi a devenit un simbol național.

(Bibliografie: Grigore Cartianu: *Hagi*, Editura Fundației Pro, 2000 și Gheorghe Nicolaescu: *Hagi – unic într-un secol*, Editura Economică, 2000)

Ștefan Crăstă

Gala Hagi se va transmite pe România 1 și ProTV, la 24 aprilie, ora 19.45

FOAIA
românească
20 APRILIE 2001
www.foaia.com

Săptămînal al românilor din Ungaria. Editat de Editura de presă și cărți „NOI”. Director: Eva Iova. Colectiv redacțional: Edda Ilyés, Ștefan Oroian. Tehnoredactare computerizată: Kovács Sándor. Editura și redacția: 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8., Pf. 95. Telefon: (66) 463-152, 361-789 Fax: (66) 463-152, E-mail: foaia@matavnet.hu, foaia@freemail.hu Editor responsabil: Dr. Ioan Ciotea, președinte, Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8. Tiparul: Mozi Nyomda Bt. 5600 Békéscsaba, Luther u. 5/B Director: Garai György. Index: 25291. ISSN 1418-8341. Abonamente la Foaia românească în județele Bács-Kiskun, Bichș și Csongrad se efectuează la oficiile postale, iar în celelalte județe la adresa redacției atît personal, cît și prin cec postal. Abonamentele în anul 2001: 3 luni 540 forinți; 6 luni 1040 forinți; 1 an 2080 forinți. A hetilap megjelenését a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségért” Közalapítvány biztosítja. Apariția săptămînalului este asigurată de Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”.